

Lovforslag nr. L 231. Fremsat den 6. april 1994 af justitsministeren (Erling Olsen)

Forslag

til

Lov om ændring af straffeloven og retsplejeloven

(Rejsedommerordning, forkyndelse, udeblivelsesdomme i straffesager samt lønindeholdelse for bøder, sagsomkostninger og konfiskerede beløb m.v.).

§ 1

I straffeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 886 af 30. oktober 1992, foretages følgende ændringer:

1. § 52, stk. 3, ophæves, og i stedet indsættes:

»Stk. 3. Betales en bøde ikke, inddrives den, medmindre politiet skønner, at inddrivelse ikke er mulig eller væsentligt vil forringe den pågældendes levevilkår.

Stk. 4. Politiet kan inddrive bøder, sagsomkostninger og konfiskerede beløb i straffesager, der forfølges af det offentlige, ved udpantning og ved indeholdelse i den pågældendes indtægter efter reglerne om inddrivelse af personlige skatter i kildeskatteloven.

Stk. 5. Pålæg om indeholdelse efter stk. 4 gives af politiet, som også modtager de indeholdte beløb. Indeholdelsen sker efter indeholdelse for skatte- og afgiftskrav og krav på underholdsbidrag. Politiet kan hos andre offentlige myndigheder indhente de oplysninger, der er nødvendige for at varetage indeholdelsen, herunder oplysninger om indkomst- og formueforhold. Endvidere kan politiet fra alle af offentlige myndigheder førte registre og de af domstolene førte registre over rettigheder over løsøre og fast ejendom kræve de oplysninger om skyldnerens forhold, som findes af betydning for tvangsfuldbyrdelsen. Oplysningerne meddeles skriftligt eller ved direkte dataoverførsel.

Stk. 6. Justitsministeren kan fastsætte regler om indeholdelse af indtægter efter stk. 4, her-

under om politiets kontrol med indeholdelsen, om pligter og erstatningsansvar for den indeholdelsespligtige, om udpantningsret for beløb, som den indeholdelsespligtige hæfter for, og om skyldnerens pligt til at give politiet oplysninger til brug ved indeholdelsen.

Stk. 7. For forsætlig eller uagtsom overtrædelse af bestemmelser, der er fastsat i medfør af stk. 6, kan fastsættes bødestraf. Der kan tillige fastsættes bestemmelser om bødeansvar for juridiske personer.«

2. I § 71 indsættes som stk. 3:

»Stk. 3. Justitsministeren fastsætter nærmere regler om antagelse og vederlæggelse af bistandsværger samt om disses opgaver og nærmere beføjelser.«

§ 2

I lov om rettens pleje, jf. lovbekendtgørelse nr. 905 af 10. november 1992 som ændret ved lov nr. 469 af 30. juni 1993, foretages følgende ændringer:

1. I § 4 indsættes efter stk. 2 som nyt stykke:

»Stk. 3. Der ansættes en dommer ved Østre Landsret og to dommere ved Vestre Landsret fortrinsvis til varetagelse af de i § 45 nævnte opgaver.«

Stk. 3 bliver herefter stk. 4.

2. § 16 a, stk. 1, 3. pkt., affattes således:

»Retterne i Gladsaxe, Tåstrup, Hørsholm,

Svendborg, Kolding og Skanderborg består af 2 dommere.«

3. § 17, stk. 1, affattes således:

»Der ansættes 2 dommere ved retterne i Gentofte, Glostrup, Helsingør, Hillerød, Frederikssund, Holbæk, Slagelse, Næstved, Haderslev, Sønderborg, Vejle, Fredericia, Silkeborg, Viborg, Frederikshavn og Hjørring.«

4. I § 17 a, stk. 2, 1. pkt., indsættes efter »be- myndigelse til«: »at træffe afgørelser efter § 350, stk. 3, og«.

5. Efter § 44 indsættes:

»§ 45. Landsrettens præsident kan meddele midlertidig beskikkelse som yderligere dom- mer ved en byret, når byrettens forhold tilsiger det. Bestemmelsen i § 44, stk. 4, finder tilsva- rende anvendelse.

Stk. 2. Beskikkelse efter stk. 1 kan uden an- søgning kun meddeles de i § 4, stk. 3, nævnte dommere, der gør tjeneste i landsretskredsen. Beskikkelsen kan i intet tilfælde meddeles ud- over et samlet tidsrum af 2 år.

Stk. 3. Sker beskikkelsen ved en af de i § 17, stk. 1 eller 4, omhandlede byretter, træffer landsretspræsidenten efter forhandling med byrettens medlemmer bestemmelse om, hvilke forretninger der skal varetages af den midlerti- digt beskikkede dommer.«

6. I § 51 ændres »jfr. § 44« til: »jf. § 44 og § 45«.

7. I § 154, stk. 2, indsættes som 2. pkt.:

»Det gælder dog ikke afslag på begæring om forkyndelse af stævningen for sagsøgte, jf. § 350, stk. 2.«

8. I § 163 indsættes efter stk. 1 som nyt stykke:

»Stk. 2. I straffesager, hvor der er spørgsmål om frihedsstraf, kan vedkommende dog alene domfældes som udebleven, jf. § 847, stk. 3, nr. 4, såfremt forkyndelse er sket for denne per- sonlig.«

Stk. 2 bliver herefter til stk. 3.

9. § 165, stk. 2, affattes således:

»Stk. 2. I sager, der behandles af retten, af- holdes vederlaget for forkyndelse af statskas- sen bortset fra forkyndelse af de domme, der omhandles i § 219, stk. 4. Skal vederlaget ikke

afholdes af statskassen, betales det forud af den, der begærer forkyndelsen foretaget.«

10. § 219, stk. 4, affattes således:

»Stk. 4. Har retten bestemt, at forkyndelse af stævningen ikke skal ske, og er sagsøgte dømt efter § 354, stk. 3, eller efter § 354, stk. 6, uden at have indleveret svarskrift, regnes de i stk. 3 nævnte frister for sagsøgtes vedkommende fra afgørelsens forkyndelse for ham.«

11. I § 219 indsættes som stk. 5 og 6:

»Stk. 5. I straffesager bør tiltalte, hvis han er fængslet, bringes til stede ved dommens afsig- else.

Stk. 6. Er tiltalte ikke til stede ved afsigelsen, meddeler anklagemyndigheden ham udskrift af dommen. Udskriften af en fældende dom skal forkyndes, medmindre tiltalte er gjort be- kendt med tidspunktet for domsafsigelsen, el- ler sagen er afgjort i medfør af § 934. Udskrif- ten af dommen skal altid forkyndes, hvis sagen i medfør af § 847, stk. 3, nr. 1-5, er fremmet i tiltaltes fravær. Tiltalte vejledes om retsmidler- ne mod afgørelsen. Vejledningen gives ved af- sigelsen, hvis tiltalte er til stede, og ellers ved den efterfølgende meddelelse. Er borgerligt krav forfulgt under sagen, finder reglen i stk. 3 tilsvarende anvendelse.«

12. I § 312, stk. 2, indsættes efter 3. pkt.:

»Udgifter til forkyndelse af de afgørelser, der er nævnt i § 219, stk. 4, erstattes ikke, med- mindre det må antages, at sagsøgte har forsøgt at unddrage sig forkyndelsen.«

13. § 348, stk. 3 og 4, affattes således:

»Stk. 3. Med stævningen skal indleveres

- 1) genparten af denne,
- 2) genparten af de dokumenter, som sagsøge- ren agter at påberåbe sig, for så vidt de er i hans besiddelse, og
- 3) kuvert med sagsøgtes navn og adresse som modtagerbetegnelse og med rettens navn og adresse som afsenderbetegnelse.

Stk. 4. Der skal indleveres ny kuvert som nævnt i stk. 3, nr. 3, hvis retten har truffet be- stemmelse efter § 350, stk. 2, og sagen begæres foretaget på ny. Dette gælder dog ikke, når sagsøgte har angivet adresse i henhold til § 351, stk. 3.«

14. I § 348 indsættes som stk. 5:

»*Stk. 5.* Justitsministeren kan fastsætte bestemmelser om, at stævninger skal udfærdiges på særlige blanketter, og om genparter og kuverter, jf. stk. 3 og 4.«

15. § 349, stk. 1, 2. pkt., affattes således:

»Det samme gælder, hvis der ikke indleveres genparter m.v. som fastsat i § 348, stk. 3 og 4, eller det indleverede ikke opfylder de krav, som fastsættes efter § 348, stk. 5.«

16. I § 350 indsættes som stk. 2 og 3:

»*Stk. 2.* Retten kan bestemme, at stævningen ikke skal forkyndes. I så fald sender retten genparter som nævnt i § 348, stk. 3, nr. 1 og 2, til sagsøgtes adresse som opgivet af sagsøgeren. Vejledning som nævnt i stk. 1 vedlægges.

Stk. 3. Retten kan afvise sagen, hvis angivelsen af sagsøgtes navn og adresse, jf. § 348, stk. 2, nr. 1, er unøjagtig, således at forkyndelse ikke kan foretages på grundlag af sagsøgerens oplysninger. § 349, stk. 1, 3. pkt., og stk. 2, finder tilsvarende anvendelse.«

17. § 351, stk. 1, affattes således:

»Retten indkalder parterne til et møde med et varsel, der i almindelighed skal være mindst 2 uger. Varslet regnes fra forkyndelsen eller tidspunktet for afsendelse i henhold til § 350, stk. 2.«

18. § 352, stk. 1, 3. pkt., affattes således:

»Fristen regnes fra pålæggets forkyndelse eller afsendelse. Fristen kan efter anmodning forlænges.«

19. I § 354, stk. 5, indsættes som 2. pkt.:

»De i § 219, stk. 4, nævnte domme skal indeholde bemærkning om, at retten har truffet bestemmelse i henhold til § 350, stk. 2.«

20. I § 488, stk. 2, indsættes efter 1. pkt.:

»Anmodning vedrørende de i § 219, stk. 4, nævnte domme skal desuden være ledsaget af bevis for, at dommen er forkyndt for skyldneren.«

21. I § 731, stk. 1, indsættes som litra i:

»i) når sager, hvor der er spørgsmål om frihedsstraf, fremmes i medfør af § 847, stk. 3, nr. 4.«

22. § 847 affattes således:

»§ 847. Udebliver tiltalte ved begyndelsen eller i løbet af domsforhandlingen, og kan den pågældende ikke straks bringes til stede, udsættes sagen, medmindre retten beslutter at fremme domsforhandlingen helt eller delvis efter stk. 2 og 3.

Stk. 2. Er tiltalte udeblevet trods lovlig tilsigelse og uden oplyst lovligt forfald, kan retten bestemme, at der skal ske afhøring af vidner og syns- og skønsmænd, der er mødt, hvis det findes foreneligt med hensynet til tiltalte, og hvis udsættelse af afhøringen vil være til væsentlig ulempe for de mødte eller medføre væsentlig udsættelse af sagen. Afhøring kan dog kun ske, såfremt tiltaltes forsvarer er mødt.

Stk. 3. En domsforhandling kan fremmes til dom i tiltaltes fravær, hvis retten ikke finder tiltaltes tilstedeværelse nødvendig,

- 1) når tiltalte er undvejet, efter at anklageskriftet er forkyndt for den pågældende,
- 2) når tiltalte, efter at være mødt ved sagens pårøb, har forladt tingstedet uden rettens tilladelse,
- 3) når der under sagen alene er spørgsmål om ubetinget frihedsstraf i 6 måneder eller derunder, konfiskation, rettighedsfrakendelse eller erstatning, og tiltalte har givet samtykke til sagens fremme,
- 4) når der under sagen alene er spørgsmål om ubetinget frihedsstraf i 30 dage eller derunder, konfiskation, førerretsfrakendelse eller erstatning, eller
- 5) når forhandlingen skønnes utvivlsomt at ville føre til tiltaltes frifindelse.

Stk. 4. Medmindre tiltalte har samtykket heri, kan domsforhandling alene fremmes i medfør af stk. 3, nr. 4, såfremt tiltalte har været lovligt tilsagt, jf. § 163, og ved tilsigelsen er gjort bekendt med, at udeblivelse uden oplyst lovligt forfald kan bevirke, at tiltalte dømmes i overensstemmelse med den rejste tiltale.«

23. I § 932 indsættes efter *stk. 1* som nyt stykke:

»*Stk. 2.* Forkyndelse efter stk. 1 kan undlades, når der ikke under sagen er spørgsmål om højere straf end bøde. I så fald sendes tilsigelsen til tiltalte med et varsel, der i almindelighed skal være mindst 2 uger fra afsendelsen. En genpart af anklageskriftet vedlægges, hvis genpart skulle være udleveret i tilfælde af forkyndelse.«

Stk. 2 bliver herefter stk. 3.

24. § 962, stk. 3, 2. pkt., og § 966, stk. 1, 3. pkt., ophæves, og i stedet indsættes:

»Ansøgning om anketilladelse skal indgives til Justitsministeriet inden 2 uger efter dommens afsigelse. Hvis det er tiltalte, der vil anke, beregnes fristen efter bestemmelserne i § 963, stk. 3, litra a.«

25. I § 963, stk. 3, indsættes som litra a:

»a) Fristen for anke regnes fra dommens afsigelse eller, hvis forkyndelse af dommen er påbudt, jf. § 219, stk. 6, fra forkyndelsen. Hvis sagen er afgjort i medfør af § 934, og tiltalte ikke var tilstede eller gjort bekendt med tidspunktet for dommens afsigelse, regnes fristen dog fra den dag, anklagemyndigheden har sendt tiltalte udskrift af dommen.«

Litra a og b bliver herefter litra b og c.

26. § 987, stk. 1, 1. og 2. pkt., affattes således:

»Er en udebleven tiltalt blevet domfældt, uden at anke efter reglerne i kapitel 83 kan finde sted, kan domfældte begære sagen genoptaget til ny forhandling, når den pågældende godtgør at have haft lovligt forfald og ved ham utilregnelige omstændigheder har været forhindret fra i tide at anmelde dette, eller at stævningen ikke rettidigt er kommet til domfældtes kundskab. Begæringen må fremsættes over for den ret, som har afsagt dom i sagen, inden sådan frist som bestemt i § 948, jf. § 949 og § 963.«

27. Efter § 1002 indsættes:

»§ **1003.** Justitsministeren kan fastsætte bestemmelser om, at politimesterens afgørelse om henstand med eller afdragsvis betaling af bøder, sagsomkostninger og konfiskation ikke

kan indbringes for højere administrativ myndighed.«

28. I § 1008 indsættes efter stk. 2 som nyt stykke:

»Stk. 3. Vederlag til forsvarer, der beskikkes efter § 731, stk. 1, litra i, erstattes ikke af den tiltalte.«

Stk. 3-5 bliver herefter til stk. 4-6.

29. § 1013, stk. 3, affattes således:

»Stk. 3. Omkostninger, som det er pålagt at erstatte, kan inddrives efter de i bogen om den borgerlige retspleje foreskrevne regler eller ved tilbageholdelse i indtægter efter de regler, der gælder for bøder, jf. straffelovens § 52.«

30. § 1018 e, stk. 1, 3. pkt., affattes således:

»Har tiltalte ikke været til stede ved dommens afsigelse, beregnes fristen efter bestemmelserne i § 963, stk. 3, litra a.«

§ 3

§ 1 gælder ikke for Færøerne, men kan ved kongelig anordning sættes i kraft for Færøerne med de ændringer, som de særlige færøske forhold tilsiger.

§ 4

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. oktober 1994, dog træder § 2, nr. 1-3 og 5-6, i kraft den 1. juni 1994.

Stk. 2. § 1 og § 2, nr. 27 og 29, finder anvendelse på bøder, sagsomkostninger og konfiskation, der er fastslået ved endelig dom eller vedtagelse efter lovens ikrafttræden.

Stk. 3. § 2, nr. 4, 7-26, 28 og 30, finder anvendelse på sager, som anlægges, eller hvor der rejses tiltale i 1. instans, efter lovens ikrafttræden.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

1. Indledning

1.1. Ved lovforslaget søges der gennemført en række ændringer af straffeloven og retsplejeloven med henblik på at effektivisere og forenkle retsplejen på forskellige områder.

Hensigten med forslagene er således generelt at bidrage til en hurtigere og lettere sagsbehandling, herunder at medvirke til, at retternes berammelsestider kan reduceres.

Forslagene skal bl.a. ses i sammenhæng med den redegørelse om hurtigere behandling af voldssager og andre sager i retsplejen, som Justitsministeriet sendte til Retsudvalget den 17. januar 1994.

1.2. Det tilsigtes ved lovforslaget at skabe det lov-mæssige grundlag for en forsøgsordning med et rejsehold bestående af 3 dommere og nogle kontor-funktionærer, der efter landsretspræsidentens be-stemmelse kan yde assistance til et byretsdommer-embede, når det af ressourcemæssige årsager skøn-nes hensigtsmæssigt.

Herudover foreslås retsplejeloven ændret, så det fremgår, at der er sket sammenlægning af civil- og kriminalretten i henholdsvis Gladsaxe og Kolding, således at der nu i hver af disse byer er en byret med to dommere.

1.3. Lovforslaget sigter desuden til at tilvejebringe hjemmel til indeholdelse i løn m.v. for bøder og sagsomkostninger og konfiskerede beløb. Formålet hermed er at styrke inddrivelsen af disse offentlige tilgodehavender, og at afsoning af ubetalte bøder be-grænses.

Herved søges tillige opnået en aflastning af Krimi-nalforsorgens institutioner, således at afsoning i an-dre tilfælde – navnlig i voldssager – hurtigere kan gennemføres.

Det foreslås desuden, at der indføres hjemmel til, at justitsministeren kan fastsætte bestemmelser om, at politiets afgørelser om henstand med og afdrags-

vis betaling af bøder, sagsomkostninger og konfiska-tion skal være endelige.

1.4. Lovforslaget tilsigter endvidere forskellige for-enklinger og rationaliseringer af visse af retsplejelo-vens bestemmelser om forkyndelse i borgerlige sager og straffesager.

De foreslåede ændringer bygger på betænkning nr. 1202/1990 om forkyndelse. Betænkningen er af-givet af en arbejdsgruppe under Justitsministeriet.

De foreslåede ændringer indebærer bl.a., at retten i bestemte civile sager eller visse sagsgrupper kan be-stemme, at der ikke skal ske forkyndelse af stævnin-gen. I så fald sendes stævningen til sagsøgtens adresse som brev. Endvidere foreslås det, at forkyndelse af tilsigelse for den tiltalte i straffesager, hvor der ikke bliver spørgsmål om højerø straf end bøde, kan und-lades, således at tilsigelsen fremsendes som brev. Endelig foreslås det, at forkyndelse af udeblivelses-domme i bødesager kan undlades, og at forkyndelse af straffedomme i øvrigt normalt kan undlades, hvis domfældte på forhånd var underrettet om tidspunk-tet for dommens afsigelse. Også i disse tilfælde skal dommen sendes til den domfældte som brev.

1.5. Lovforslaget har yderligere til formål at udvide adgangen til at idømme frihedsstraf ved udeblivel-sedom. Det foreslås, at en domsforhandling kan fremmes til dom i tiltaltes fravær, hvis retten ikke finder hans tilstedeværelse nødvendig, og der ikke skønnes at blive spørgsmål om højere straf end hæfte eller fængsel i 30 dage. Gældende rets krav om, at tiltalte skal give samtykke til sagens fremme, foreslås således ophævet i disse tilfælde. I stedet stilles krav om, at anklageskriftet skal være forkyndt for tiltalte personlig, og at der skal være beskikket en forsvarer for tiltalte. Forsvareren betales endeligt af det offent-lige. Straffesagen kan normalt genoptages, hvis den domfældte anmoder herom. Endvidere foreslås ad-gangen til at afhøre vidner ændret i alle straffesager, hvor tiltalte udebliver fra domsforhandlingen, såle-des at der ikke længere stilles krav om samtykke fra forsvareren til afhøringen.

Den nye hjemmel til at idømme frihedsstraf er udformet mindre vidtrækkende end det forslag, der blev fremsat den 6. november 1991 af den daværende justitsminister (Engell). Således er den straf, der kan idømmes ved den foreslåede udvidelse af adgangen til at afsige udeblivelsesdom, reduceret fra fængsel i 6 måneder til frihedsstraf i 30 dage. Desuden har den domfældte som nævnt adgang til genoptagelse af sagen. Om det tidligere forslag henvises til Folketingstidende 1991/92, Folketingets forhandlinger sp. 1577 f. og 2191 ff., samt Tillæg A, sp. 2145 ff.

1.6. Endelig tilsigter lovforslaget at bemyndige justitsministeren til administrativt at fastsætte nærmere regler om antagelse og vederlæggelse af bistandsværger samt om disses opgaver og nærmere beføjelser.

Reglerne vil blive samlet i en bekendtgørelse, som herudover skal tjene som vejledning for bistandsværgerne med hensyn til, hvilke opgaver og nærmere beføjelser de er tillagt.

2. Rejsedommerordningen

2.1. Gældende ret

Hvis en fast byretsdommer har forfald, eller hvis der opstår embedsledighed, kan justitsministeren efter retsplejelovens § 44, stk. 2, om nødvendigt *beskikke en dommer* til at beklæde dommerembedet. Enhver dommer ved byret er forpligtet til at modtage en sådan beskikkelse og – foruden sit eget embede – midlertidigt at beklæde det andet embede som dommer ved byret.

Medmindre der er tale om sygdomstilfælde, kan et byretsdommerembede som hovedregel ikke holdes besat ved midlertidig beskikkelse i mere end et år.

Er den midlertidige beskikkelse begrundet i, at den faste dommer udfører et andet offentligt hverv, kan der under nærmere betingelser, og kun når ganske særlige grunde taler for det, ved kongelig resolution ske midlertidig beskikkelse ud over et år. Forlængelsen af beskikkelsen kan kun ske for et år ad gangen, og beskikkelsen må aldrig strække sig ud over i alt 4 år. En sådan forlængelse kan kun finde sted, når det er en fast dommer, der beskikkes midlertidigt. Der henvises herom til retsplejelovens § 44, stk. 2.

Landsrettens præsident kan i påtrængende tilfælde, samt når den faste dommers forfald skønnes at blive kortvarigt, meddele bemyndigelse til midlertidigt at forestå embedet som dommer ved byret. Det kan dog ikke ske ved de byretter, som administreres af en præsident, jf. retsplejelovens § 44, stk. 3.

Når en midlertidig beskikkelse af en byretsdommer skal ophøre, er det justitsministeren eller vedkommende landsretspræsident, der træffer bestemmelse herom, jf. retsplejelovens § 51.

I tilfælde af en byretsdommers inhabilitet er det vedkommende landsretspræsident, der beskikker en sættestemmer, jf. § 46, stk. 1.

Det følger i øvrigt at retsplejelovens § 44, stk. 4, at den, der beskikkes midlertidigt til at beklæde et dommerembede, skal være i besiddelse af de samme egenskaber, som kræves for at beklæde det pågældende embede som fast dommer.

Reglerne i retsplejelovens § 49, stk. 1 og stk. 4-10, om Den særlige Klagerets kompetence over for dommere finder også anvendelse på midlertidigt beskikkede dommere, jf. retsplejelovens § 55.

Der er ikke i retsplejeloven hjemmel til midlertidigt at beskikke en yderligere dommer til at virke ved en byret, fordi byretten er overbelastet med sager eller i øvrigt har kapacitetsproblemer.

2.2. Justitsministeriets overvejelser og forslag

2.2.1. Det kan efter Justitsministeriets opfattelse ikke undgås, at enkelte dommerembeder midlertidigt – f.eks. på grund af mange eller store sager – kan få en længere behandlingstid, end det er ønskeligt.

Omvendt bør man ikke tildele de enkelte embeder sådanne ressourcer, at der er en konstant overkapacitet med henblik på sådanne særligt belastede perioder.

Det bør søges modvirket, at der som følge af en midlertidig merbelastning af en byret sker en væsentlig forøgelse af sagsbehandlingstiden ved den pågældende ret, ligesom sagsbehandlingstiderne ved domstolene så vidt muligt generelt bør holdes nede.

På finansloven for 1994 er der foreløbig for to år skabt bevillingsmæssig hjemmel til en rejsedommerordning bestående af indtil 3 dommere og indtil 5 kontorfunktionærer. Samtidig er det forudsat, at ordningen nærmere reguleres ved en ændring af retsplejeloven.

På denne baggrund og efter drøftelse med retspræsidenterne, Den danske Dommerforening og Dommerfuldmægtigforeningen foreslår Justitsministeriet, at der som en forsøgsordning åbnes mulighed for, at der ved landsretterne ansættes dommere, der kan bistå et byretsdommerembede, når byrettens forhold tilsiger det. Der tænkes her navnlig på tilfælde, hvor byretten er belastet af en eller flere store sager, hvor den har lange sagsbehandlingstider, eller hvor andre særlige ressourcemæssige forhold gør sig gældende.

Der foreslås således oprettet 2 stillinger af denne karakter ved Vestre Landsret og 1 stilling ved Østre

F.t.l. vedr. straffeloven og retsplejeloven

Landsret. Stillingerne oprettes som dommerstillinger, men det vil som følge af ordningens midlertidige karakter næppe være hensigtsmæssigt at besætte dem med fast udnævnte dommere. Som følge heraf forudsættes stillingerne besat ved, at retsassessorer eller dommerfuldmægtige med en vis anciennitet konstitueres som dommere.

Til varetagelse af sekretæropgaver i tilknytning til disse stillinger vil der blive ansat et antal kontorfunktionærer ved landsretterne.

Samtidig foreslås der indsat en ny § 45 i retsplejeloven. Efter denne bestemmelse kan vedkommende landsretspræsident midlertidigt beskikke en yderligere dommer ved en byret, når byrettens forhold tilsiger det. Forsøgsordningen vil således indebære, at de nævnte konstituerede dommere ved Østre Landsret og Vestre Landsret efter landsretspræsidentens bestemmelse midlertidigt beskikkes ved visse særlig belastede byretsembeder med henblik på at nedbringe sagsbehandlingstiderne.

Det forudsættes, at de personer, der kan meddeles beskikkelse efter § 45, er de i § 4, stk. 3, nævnte yderligere dommere ved landsretterne, faste dommere ved byret, konstituerede byretsdommere, retsassessorer eller dommerfuldmægtige med en vis anciennitet. De ovennævnte yderligere dommere ved landsretterne har efter § 45, stk. 2, pligt til at lade sig beskikke til varetagelse af opgaver efter § 45 i samme landsretskreds. For så vidt angår faste byretsdommere, konstituerede dommere, retsassessorer eller dommerfuldmægtige følger det derimod af den foreslåede regel, at der kun kan ske beskikkelse i tilfælde, hvor den pågældende har indvilliget i at lade sig beskikke. Den, der beskikkes, skal i alle tilfælde opfylde betingelserne for at være fast dommer, jf. § 45, stk. 1, 2. pkt.

Når en yderligere dommer midlertidigt beskikkes ved et byretsembede i medfør af § 45, opstår spørgsmålet om fordelingen af sagerne ved embedet. Ved enedommerembeder, jf. § 17, stk. 4, eller todommerembeder, jf. § 17, stk. 1, foreslås det, at sagerne fordeling afgøres af landsretspræsidenten efter forhandling med rettens faste dommere og den midlertidigt beskikkede dommer, jf. § 45, stk. 3. Ved præsidentembeder eller embeder, der forestås af en administrerende dommer, træffer præsidenten eller den administrerende dommer bestemmelse om sagerne fordeling.

De nyoprettede dommerstillinger er som nævnt placeret ved henholdsvis Østre og Vestre Landsret og forudsættes - som følge af deres midlertidige karakter - besat ved konstitution. Konstitutionen i en af de nyoprettede dommerstillinger kan udstrækkes til hele forsøgsperioden. Beskikkelsen ved ét bestemt

byretsdommerembede kan efter lovforslaget ikke udstrækkes over 2 år, jf. § 45, stk. 2, 2. pkt.

I de - korterevarende - perioder, hvor den pågældende ikke er beskikket ved en byret i landsretskredsen, skal vedkommende gøre tjeneste i landsretten. Det kan være tjeneste i forbindelse med udførelse af landsrettens sekretariatsfunktioner, eller den pågældende kan konstitueres som landsdommer i sådanne perioder.

Som nævnt har reglerne karakter af en forsøgsordning. Justitsministeriet vil i lyset heraf anmode Retsplejerådet om at foretage en gennemgang af ordningen og fremkomme med forslag til, hvorledes en permanent ordning i givet fald kan udformes.

2.2.2. Justitsministeriet har endvidere overvejet, om det vil være hensigtsmæssigt at etablere en ordning, hvorefter retsplejelovens værningsregler i civile sager og straffesager kan fraviges, når særlige ressourcemæssige forhold gør sig gældende.

Efter den gældende affattelse af retsplejelovens § 702 kan fravigelse af reglerne om værneting på begæring gøres i straffesager, så længe domsforhandlingen ikke er påbegyndt, når særlige grunde taler herfor. Når domsforhandlingen er påbegyndt, kan overflytning til anden ret alene ske, hvis retten er rette værneting, jf. retsplejelovens § 703.

Der har været rejst spørgsmål om, hvorvidt det i tilfælde, hvor et mindre dommerembede belastes med flere meget store civile sager eller straffesager, vil være hensigtsmæssigt at åbne mulighed for, f.eks. at landsretten kan bestemme, at en eller flere af disse sager overføres til et andet byretsembede.

En sådan nyordning, hvor der generelt åbnes mulighed for fravigelse af værningsreglerne af ressourcemæssige grunde, giver imidlertid anledning til en række mere principielle overvejelser. Værningsreglerne er således navnlig fastsat af hensyn til parterne og til sagens oplysning.

Justitsministeriet finder på denne baggrund, at en nyordning på dette område må forudsætte yderligere overvejelser i et lovforberevende udvalg. Justitsministeriet vil derfor anmode Retsplejerådet om tillige at overveje og vurdere behovet og mulighederne for at etablere adgang til en sådan overførsel af sager til en anden ret.

3. Lønindeholdelse for bøder, sagsomkostninger og konfiskerede beløb

3.1. Gældende ret m.v.

I dansk strafferet er bøden den almindeligste sanktion. Inden for særlovsområdet er bøden den helt dominerende strafferetlige reaktion. Også for

overtrædelser, der er kriminaliseret i medfør af straffeloven, idømmes bøder, men som følge af, at straffeloven typisk omfatter lovovertrædelser, der betragtes som mere alvorlige, er bøden ikke så fremtrædende på dette område som inden for særlovgivningen.

Ved fastsættelsen af bøder, der idømmes eller vedtages i retten for overtrædelse af straffeloven, anvendes dagbøder, jf. straffelovens § 51, stk. 1. Denne bødeform består af et grundbeløb svarende til den pågældendes gennemsnitlige dagsindtægt med visse reguleringer og en faktor – antallet af dagbøder – som den enkelte dagbod skal ganges med. Antallet af dagbøder er udtryk for en vurdering af overtrædelsens grovhed.

Almindelige bøder (sumbøder) anvendes i alle tilfælde, hvor der ikke anvendes dagbøder, herunder for særlovovertrædelser.

Politimesteren drager under statsadvokatens tilsyn omsorg for fuldbyrdelsen af straffedomme, jf. retsplejelovens § 997, stk. 1. Dette gælder også for inddrivelse af bøder, uanset om bøden er pålagt ved dom eller ved indenretlig eller udenretlig bødevedtagelse.

Er bøden pålagt ved dom, kan dommen ikke fuldbyrdes, før fristen for anke efter retsplejelovens almindelige regler er udløbet, eller ankeafkald er meddelt, jf. retsplejelovens § 999. Dette indebærer, at fuldbyrdelsesfristen normalt er 14 dage, jf. retsplejelovens §§ 947 og 948. Er der grund til at antage, at den dømte vil unddrage sig fuldbyrdelsen, kan det dog i dommen bestemmes, at bøden straks kan inddrives, medmindre der stilles sikkerhed. For bøde-domme, som ikke kan ankes, og udenretlige bødevedtagelser gælder der normalt en fuldbyrdelsesfrist på 3 dage. Anke af en dom medfører, at fuldbyrdelsen udsættes eller standses.

Der kan i øvrigt henvises til retsplejelovens fjerde bog, 7. afsnit om fuldbyrdelsen af domme i straffesager.

En længere fuldbyrdelsesfrist end den, som gælder efter reglerne i retsplejeloven, kan følge af, at retten i medfør af straffelovens § 52, stk. 1, har fastsat en tidsfrist af indtil 3 måneder til bødens betaling. Denne bestemmelse gælder ikke blot for bøder, der pålægges ved dom, men også for indenretlige bødevedtagelser. I praksis har denne adgang for retten til at fastsætte en forlænget fuldbyrdelsesfrist kun fundet begrænset anvendelse. Ved udenretlig bødevedtagelse vil betalingsfristen fremgå af selve vedtagelse, jf. retsplejelovens § 931, stk. 1.

Af straffelovens § 52, stk. 2, fremgår, at politiet kan tillade afdragsvis betaling af en bøde.

Justitsministeriet har fastsat nærmere regler om politiets adgang til at give henstand m.v. i §§ 11–14 i

circulære nr. 113 af 26. juni 1975 om behandlingen af sager om benådning og udsættelse af straffuldbyrdelse m.v. som ændret senest ved cirkulære nr. 49 af 13. maj 1985. Grænserne for henstandsperiodens længde afhænger bl.a. af overtrædelsens art og bødens størrelse. Efter cirkulærets § 13, stk. 1, må henstand med eller tilladelse til afdragsvis betaling af bøde kun gives, når den pågældende skønnes ude af stand til at betale gælden for tiden, men må formodes ikke at savne evne eller vilje til at betale, når der indrømmes ham en passende tid dertil.

Efter straffelovens § 52, stk. 3, skal en bøde, der ikke betales, inddrives ved udpantning, medmindre politiet skønner, at inddrivelse ikke er mulig eller vil gøre et føleligt skår i den bødefældtes livsvilkår. Denne bestemmelse giver hjemmel til at foretage tvangsfuldbyrdelse på grundlag af enhver bødedom eller bødevedtagelse, hvad enten vedtagelsen er sket indenretligt eller udenretligt, jf. herved retsplejelovens § 478, stk. 2.

Er bødefældte gået konkurs, kan bøden søges inddrevet ved anmeldelse i konkursboet. Bøder fyldestgøres i konkursboet efter simple krav, jf. konkurslovens § 98.

Det må antages, at udlæg skal søges iværksat i overensstemmelse med bestemmelsen i straffelovens § 52, stk. 3, inden afsoning dekretes, og at bødefældte ikke kan vælge at afsone bøden, hvis han kan betale eller ejer genstande, hvori der kan foretages udlæg.

Indgår en bøde ikke, og kan den ikke inddrives gennem udlæg, opstår der spørgsmål om, hvorvidt bødefældte skal hensættes til afsoning af forvandlingsstraf, eller om betingelserne for eftergivelse er til stede.

Det fremgår af straffelovens § 53, at der i en bødes sted træder en forvandlingsstraf af hæfte eller fængsel, såfremt bøden ikke indgår. Anvendelsen af bestemmelsen er obligatorisk. Nærmere regler om forvandlingsstraf findes i straffelovens §§ 54 og 55.

Det er politimesteren, der træffer afgørelse om, hvorvidt og i givet fald hvornår afsoning af forvandlingsstraf skal finde sted.

Truslen om afsoning motiverer formentlig i ikke ringe grad de bødefældte til at betale bøden.

Når bødefældte ikke er i stand til at betale, selv om der gives henstand, vil alternativet til en afsoning af bøde være en eftergivelse af denne. Selv om eftergivelse er særligt nærliggende, når bødefældtes personlige og økonomiske forhold er forværret siden dommen, vil spørgsmål om eftergivelse også kunne opstå i tilfælde, hvor forholdene er uændrede.

Hjemlen til at eftergive bøder findes i grundlovens § 24, hvorefter kongen kan benåde og give amnesti.

Ved kongelige resolutioner af 15. december 1970 og 24. juni 1975 er benådningskompetencen overladt til Justitsministeriet bl.a. med hensyn til bøder, og Justitsministeriet har i et vist omfang videredelegeret denne kompetence til politiet. Nærmere regler herom findes ligeledes i Justitsministeriets cirkulære nr. 113 af 26. juni 1975 om behandlingen af sager om benådning og udsættelse af straffuldbyrkelse m.v. Det fremgår af cirkulærets § 9, at eftergivelse eller nedsættelse i almindelighed bør finde sted, såfremt politiet finder det åbenbart, at beløbet ikke kan indrives, jf. straffelovens § 52, stk. 3, og den pågældendes livsforhold er af en sådan karakter, at det kan påregnes, at han uden egen skyld vil være ude af stand til inden en rimelig tid helt eller delvis at betale beløbet. Der bør dog ikke meddeles eftergivelse eller nedsættelse i sager, hvor hensynet til retshåndhævelsens effektivitet taler herimod, f.eks. i tilfælde, hvor den pågældende gentagne gange har gjort sig skyldig i overtrædelser af samme karakter, samt ved overtrædelse af færdselslovens bestemmelser om motorkørsel i spirituspåvirket tilstand. Når sådanne retshåndhævelses hensyn er til stede, må bøden således afsones, hvis den ikke kan indrives, uanset bødefældtes personlige og økonomiske forhold.

Det fremgår i øvrigt af cirkulærets § 13, stk. 2, at iværksættelse af bødeforvandlingsstraf over for personer under 18 år i almindelighed ikke må finde sted.

Efter straffelovens § 97 a, stk. 1, bortfalder bøder efter 3 år, hvis der ikke forinden er indgivet begæring om udpantning. For bøder over 3.000 kr. er forældelsesfristen 5 år. Forvandlingsstraf for bøde bortfalder ifølge bestemmelsens stk. 2 efter de samme tidsrum, medmindre dens fuldbyrdelse er påbegyndt forinden. Om fristernes beregning m.v. findes nærmere regler i samme bestemmelses stk. 4. Efter straffelovens § 97 b, stk. 1, kan bøder ikke fuldbyrdes efter domfældtes død. Bødekrav kan således ikke anmeldes i bødefældtes dødsbo.

Det kan oplyses, at der i 1992 i alt blev idømt og vedtaget 348.254 bøder i sager, der behandles efter retsplejelovens kapitel 80 og 81, svarende til et samlet bødebeløb på 377.194.687 kr. Samme år afsøndes der i alt 8.188 bøder i politi- og statsadvokatsager, svarende til et samlet bødebeløb på 40.848.576 kr.

I straffesager, som forfølges af en offentlig myndighed, udredes omkostningerne ved sagens behandling af det offentlige med forbehold af ret til at få dem erstattet af den domfældte. De nærmere regler om erstatning for sagsomkostninger til det offentlige findes i retsplejelovens kapitel 91.

Inddrivelse af sagsomkostninger i straffesager sker ved fogedretterne efter de almindelige regler om inddrivelse af borgerlige krav, jf. retsplejelovens § 1013, stk. 3.

Justitsministeriet har ved cirkulæreskrivelse af 6. april 1993 fastsat nærmere regler vedrørende rækkefølgen for betaling af bøder, sagsomkostninger, efterbetalingsbeløb, konfiskation m.v.

Hvis en skyldner ud over bøde tillige skal betale sagsomkostninger, konfiskationsbeløb, efterbetaling eller lignende, skal indkomne afdrag efter cirkulæreskrivelsen først afskrives på bøden, dernæst på konfiskationen og til sidst på sagsomkostningerne. En afdragsordning kan ikke betinges af, at indkomne afdrag først afskrives på sagsomkostninger m.v. Debitor kan kræve, at afdrag afskrives på andre gældsposter end bøden. Det gælder dog ikke, hvis det medfører, at bøden ikke kan betales, inden forældelse indtræder. Hvis debitor kræver afdrag afskrevet på andre gældsposter end bøden, skal den pågældende vejledes om, at den fulde bødeforvandlingsstraf bevares, indtil øvrige gældsposter er betalt fuldt ud. Ved indbetaling af et beløb svarende til en bestemt gældspost (f.eks. alle sagsomkostninger eller hele bøden) kan skyldner altid kræve, at beløbet afskrives på den af skyldner angivne gældspost og ikke helt eller delvis på andre gældsposter end den, som skyldner ønsker at indfri.

De almindelige regler om konfiskation findes i straffelovens kapitel 9. Efter reglen i straffelovens § 75 kan udbyttet ved en strafbar handling eller et hertil svarende beløb helt eller delvis konfiskeres. Savnes der fornødent grundlag for at fastslå beløbets størrelse, kan der konfiskeres et beløb, som skønnes at svare til det indvundne udbytte. Bestemmelsen i straffelovens § 75 giver endvidere bl.a. mulighed for, at man i tilfælde, hvor der er mulighed for konfiskation af genstande, i stedet konfiskerer et beløb svarende til genstandenes værdi eller en del heraf.

Konfiskation kan ikke blot ske ved dom, men i en række tilfælde også ved vedtagelse, jf. f.eks. retsplejelovens §§ 723, 931, stk. 5, og 936, stk. 1.

Tvangsinddrivelse af beløb, der er konfiskeret ved straffedom, sker i medfør af retsplejelovens § 997, stk. 2, i den borgerlige retsplejes former.

3.2. Justitsministeriets overvejelser

Justitsministeriet finder, at der bør indføres adgang til indeholdelse i løn m.v. for bøder, konfiskation og sagsomkostninger.

På denne måde kan der efter Justitsministeriets opfattelse opnås en styrkelse af inddrivelsen af disse offentlige tilgodehavender.

Justitsministeriet har herved henset til, at en effektiviseret inddrivelse af bødekravene vil kunne medføre en nedgang i de tilfælde, hvor ubetalte bøder må afsones efter straffelovens regler.

Såfremt der skal afsones færre bøder, vil der uden kunne ske en aflastning af Kriminalforsorgen, således at afsoning i andre tilfælde hurtigere vil kunne gennemføres.

Forslaget tilsigter ikke at ændre den retstilstand, hvorefter bøder ikke inddrives, hvis politiet skønner, at inddrivelse ikke er mulig eller væsentligt vil forringe den pågældendes levevilkår, jf. herved straffelovens § 52, stk. 3, som affattet ved lovforslaget.

Muligheden for at inddrive bøder ved indeholdelse i løn m.v. er således alene tænkt som et supplement til den nuværende mulighed for inddrivelse af bøderne ved udpantning. Indeholdelse i løn kan imidlertid foretages sideløbende med udpantning eller uden, at udpantning foretages.

Det foreslås, at politiet skal kunne give pålæg om tilbageholdelse af de pågældende indtægter, og at det ligeledes skal være politiet, som modtager tilbageholdte beløb.

Justitsministeriet finder, at de nugældende regler i kildeskatteloven om inddrivelse af personlige skatter ligeledes vil være egnede til at finde anvendelse ved inddrivelse af bøder ved indeholdelse i løn m.v. Disse regler finder da også anvendelse ved inddrivelsen af en række offentlige fordringer, som efter lovgivningen kan inddrives ved lønindeholdelse.

Det foreslås derfor, at inddrivelsen skal ske efter reglerne om inddrivelse af personlige skatter i kildeskatteloven.

Indeholdelse vil efter forslaget blive forestået af politiet, som giver pålæg om inddrivelse og oppebærer de indeholdte beløb.

Efter kildeskattelovens § 73 kan der foretages lønindeholdelse i løn, provision og andet arbejdsvederlag samt - for så vidt særlige hensyn efter inddrivelsesmyndighedens skøn ikke taler herimod - også i ventepenge, pensioner og lignende understøttelser, der udredes af statskassen, kommunale kasser, andre offentlige kasser eller private kasser.

Politiets afgørelse om lønindeholdelse vil kunne påklages til justitsministeren (Direktoratet for Kriminalforsorgen).

I lighed med, hvad der gælder for en række andre krav, der kan inddrives ved lønindeholdelse, foreslås det fastsat i loven, at politiet hos andre myndigheder skal kunne indhente de oplysninger, der er nødvendige for at varetage indeholdelsen, herunder om indkomst- og formueforhold. Eventuelle lovbestemmelser om tavshedspligt m.v. for myndigheder, der er i besiddelse af de nødvendige oplysninger, vil således

vige for hensynet til en effektiv inddrivelse af bødekra-
vkravene.

For at lette og effektivisere administrationen foreslås det, at politiet til brug ved afgørelsen om lønindeholdelse m.v. skal kunne få oplysninger fra visse offentlige registre, der indeholder oplysninger om forhold af betydning for tvangsfuldbyrdelsen. Oplysningerne kan indhentes ved direkte dataoverførsel eller i form af registerudskrift.

Efter kildeskattelovens § 73, stk. 3, kan der ske lønindeholdelse, selv om lønudbetalingen m.v. er genstand for indeholdelse af A-skat. Indeholdelsen kan dog højst udgøre 20 pct. af lønudbetalingen efter fradrag af den efter kildeskattelovens § 46 og § 49 indeholdte skat.

Ved pålæg om indeholdelse skal der endvidere overlades skatteyderen det nødvendige til eget og familiens underhold.

Ved indeholdelse med mere end 15 pct. skal skattemyndigheden endelig i hvert enkelt tilfælde have sikre oplysninger om, at der overlades skatteyderen nødvendige midler.

Der tilsigtes som nævnt ikke ved Justitsministeriets forslag nogen ændring i den retsstilling, hvorefter inddrivelse ikke skal gennemføres, hvis denne ikke er mulig eller vil gøre føleligt skår i den domfældtes levevilkår. Tværtimod foreslås det - samtidig med en sproglig modernisering af bestemmelsen i straffelovens § 52, stk. 3 - at der også under inddrivelsen skal tages hensyn til reglerne i kildeskattelovens § 73, stk. 3, om transbeneficium og maksimal indeholdelse.

Skyldneren vil således have en dobbelt garanti for ikke - menneskeligt og socialt - at blive ramt for hårdt af tvangsfuldbyrdelsen. Det fremgår nemlig af den foreslåede ordlyd af straffelovens § 52, stk. 3, at en bøde ikke må inddrives, hvis inddrivelsen væsentligt vil forringe den pågældendes levevilkår. Samtidig skal inddrivelsen som nævnt holdes inden for de grænser, der er fastsat i kildeskattelovens § 73.

Justitsministeriet foreslår, at lønindeholdelse for bødekrav bør ske efter indeholdelse for skatte- og afgiftskrav og krav på underholdsbidrag.

I forhold til andre krav - det vil især sige krav, der inddrives af Hypotekbanken - vil det efter almindelige retsgrundsætninger være afgørende, hvornår lønindeholdelsen er besluttet. Den lønindeholdelsespligtige skal således først indeholde for det krav, med hensyn til hvilket der først er truffet beslutning om indeholdelse.

Den foreslåede ordning vil være hensigtsmæssig, idet den ikke nødvendiggør, at politiet skal give f.eks. skattemyndighederne, der også har hjemmel til at foretage lønindeholdelse, meddelelse om politiets

inddrivelse, da politiet aldrig vil kunne fortrænge disse myndigheders lønindeholdelsespålæg. Derimod kan der være grund til, at andre myndigheder (f.eks. told- og pantefogder) underretter politiet om iværksat lønindeholdelse i tilfælde, hvor der foreligger oplysninger om, at politiet allerede har iværksat en lønindeholdelse mod skyldneren, som må vige for myndighedens krav.

Såfremt bødekravet bortfalder ved forældelse eller benådning, skal inddrivelse hverken kunne ske ved udpannting eller indeholdelse i løn m.v.

For at effektivisere tvangsinddrivelsen af sagsomkostninger og konfiskerede beløb i straffesager, som forfølges af en offentlig myndighed, foreslås det, at disse omkostninger – udover den nuværende mulighed for inddrivelse ved foretagelse af udlæg – ligeledes skal kunne inddrives ved indeholdelse i løn m.v. på samme måde, som det foreslås vedrørende bødekrav.

Af hensyn til de indeholdelsespligtige har Justitsministeriet fundet det rigtigst og mest hensigtsmæssigt at foreslå, at der tillægges indeholdelsen for sagsomkostninger og konfiskerede beløb samme prioritet som indeholdelse for bødekrav. Indeholdelse for de tre typer krav vil hyppigt ske samtidig, og under alle omstændigheder bør den indeholdelsespligtige ikke stilles over for vanskelige tvivlsspørgsmål i forbindelse med afgørelsen af, hvorledes indeholdelsen skal gennemføres. Hertil kommer hensynet til en effektiv og rationel tilrettelæggelse af politiets arbejde i inddrivelsesagerne. Det forudsættes, at indkomne beløb afskrives på bødebeløbet, dernæst på konfiskationsbeløb og endelig på sagsomkostninger i overensstemmelse med den oven for anførte ordning ved afdrag på bøder m.v.

Justitsministeriets forslag indebærer som nævnt ikke blot, at politiet vil kunne vælge mellem at inddrive bøder, sagsomkostninger og konfiskerede beløb ved indeholdelse i indtægter m.v. og ved udlæg (udpannting), men også at de to inddrivelsesformer vil kunne tages i anvendelse samtidigt, når betingelserne herfor i øvrigt er opfyldt.

I lighed med, hvad der er tilfældet på en række andre områder, hvor lønindeholdelse for offentlige fordringer sker efter reglerne i kildeskatteloven, foreslås det, at der administrativt skal kunne fastsættes nærmere regler om indeholdelsens gennemførelse.

Efter forslaget vil justitsministeren således bl.a. kunne give regler om arbejdsgiverens pligter i forbindelse med indeholdelsen. F.eks. vil oplysninger fra den indeholdelsespligtige kunne være af væsentlig betydning, hvis skyldner skifter arbejdsplads. Der vil endvidere kunne fastsættes regler for den indeholdelsespligtiges erstatningsansvar for forsømmel-

ser i forbindelse med indeholdelse og om, at erstatningsansvaret skal påhvile den indeholdelsespligtige, medmindre han godtgør ikke at have gjort sig skyldig i fejl og forsømmelser. Det vil desuden kunne bestemmes, at der skal være udpanntingsret for beløb, som den indeholdelsespligtige hæfter for i forbindelse med indeholdelsen.

Endvidere kan der i bekendtgørelsen gives nærmere regler om politiets adgang til kontrol med indeholdelsen. Det forudsættes, at disse regler vil kunne medføre pligter for private. Der kan således f.eks. fastsættes særlige bestemmelser om skyldners pligt til at give politiet oplysninger til brug ved indeholdelsen.

Forsættlig eller uagtsom overtrædelse af bekendtgørelsens bestemmelser vil kunne belægges med bødestraf. Også juridiske personer vil kunne pålægges bødeansvar.

Justitsministeriet forudsætter, at de administrative regler, der er fastsat i medfør af kildeskatteloven, og som finder anvendelse ved lønindeholdelse efter denne lov, ikke vil have selvstændig betydning for indeholdelse i løn m.v. efter straffeloven, idet de nødvendige bestemmelser vil blive fastsat i medfør af den foreslåede, særlige bemyndigelsesbestemmelse i straffeloven.

3.3. Afskæring af klageadgang ved afgørelser om henstand og afdragsvis betaling af bøder m.v.

Reglerne om behandling af sager om benådning og udsættelse af straffuldbyrkelse m.v. fremgår af Justitsministeriets cirkulære nr. 113 af 26. juni 1975 som senest ændret ved Justitsministeriets cirkulære nr. 49 af 13. maj 1985. Her er det fastsat, at den politimester, der forestår inddrivelsen, kan give henstand med betalingen eller tillade betaling i afdrag i tilfælde, hvor bøder og konfiskationer ikke overstiger 100.000 kr. Politiets afgørelse kan indbringes for Justitsministeriet (Direktoratet for Kriminalforsorgen).

Det må anses for forsvarligt at gennemføre den administrative forenkling, at politiets afgørelser vedrørende henstand med og afdragsvis betaling af bøder, sagsomkostninger og konfiskationer (afdrages størrelse) ikke længere kan indbringes for Justitsministeriet. Afgørelser af denne art baserer sig på konkrete oplysninger om indtjeningsforhold, gæld samt øvrige økonomiske forpligtelser. Der indgår kun i mindre omfang skønspregede elementer i afgørelserne, og det forekommer da også kun sjældent, at Justitsministeriet ændrer disse. En afgørelse af den omhandlede art er endvidere mindre indgribende over for den pågældende skyldner, hvilket ligeledes gør afskæring af rekursadgangen acceptabel.

Afgørelse om eftergivelse eller nedsættelse af bøder, sagsomkostninger og konfiskationer skal fortsat kunne indbringes for Justitsministeriet.

4. Forkyndelse

4.1. Gældende ret

4.1.1. Reglerne om forkyndelse findes i retsplejelovens kapitel 17 (§§ 153-165). De gældende regler er affattet ved lov nr. 66 af 8. marts 1972, der trådte i kraft den 1. juli 1972.

Til hovedbestemmelserne om forkyndelse knytter sig retsplejelovens almindelige bestemmelser om stævningmænd (§§ 57 og 58) og en lang række bestemmelser om, at bestemte processuelle meddelelser skal forkyndes. Lovregler om forkyndelse af processuelle meddelelser findes endvidere uden for retsplejen.

Administrative regler om forkyndelse er fastsat ved bekendtgørelse nr. 255 og nr. 256 af 20. juni 1972 samt Justitsministeriets cirkulæreskrivelse af 11. juni 1993. Regler om vederlag for forkyndelse er fastsat i bekendtgørelse nr. 550 af 25. juli 1990 om vederlag til stævningmænd og til vidner i fagedforretninger, som ændret ved bekendtgørelse nr. 821 af 12. december 1991, samt i Justitsministeriets cirkulæreskrivelse af 11. juni 1993.

Forkyndelse efter retsplejelovens regler har til formål at sikre, at en meddelelse kommer frem, således at adressaten har mulighed for at gøre sig bekendt med indholdet, samt at sikre den, der har iværksat forkyndelsen, bevis herfor, således at de til forkyndelsen knyttede retsvirkninger kan indtræde.

4.1.2. Retsplejeloven indeholder forskellige forkyndelsesformer, men i ressourcemæssig sammenhæng er det navnlig forkyndelse efter bestemmelsen i retsplejelovens § 155 om brev-, post- og stævningmandsforkyndelse, som har betydning.

Ved *brevforkyndelse* sendes eller afleveres meddelelsen til adressaten, der samtidig anmodes om at bekræfte modtagelsen på en genpart eller, hvis forkyndelsen foretages ved rettens eller anklagemyndighedens foranstaltning, på et særligt modtagelsesbevis.

Ved *postforkyndelse* sendes meddelelsen til adressaten i brev med afleveringsattest, og *stævningmandsforkyndelse* sker ved, at en stævningmand afleverer meddelelsen.

De nærmere regler om postforkyndelse og stævningmandsforkyndelse findes i retsplejelovens § 157. Det er herefter udgangspunktet, at forkyndelse skal ske for de pågældende personlig på bopælen, det midlertidige opholdssted eller på arbejdsstedet, men træffes den pågældende ikke, kan forkyndelse

ske for en nærmere bestemt personkreds på bopælen eller arbejdsstedet.

Brevforkyndelse anses efter bestemmelsen i retsplejelovens § 156 for sket, hvis genparten eller modtagelsesbeviset er underskrevet af den pågældende personlig. Brevforkyndelse adskiller sig fra de to andre forkyndelsesformer i retsplejelovens § 155 derved, at forkyndelse kun kan ske for den pågældende personlig, og at forkyndelse forudsætter modtagere's aktive medvirken.

4.2. Justitsministeriets overvejelser

Ved revisionen af reglerne om forkyndelse i 1972 regnede man med udstrakt anvendelse af brevforkyndelse. Denne forventning har imidlertid ikke holdt stik. Det er en udbredt erfaring, at folk – ikke mindst i de større byområder – ofte undlader at reagere på en henvendelse om brevforkyndelse. Også postforkyndelse anvendes kun i begrænset omfang, hvilket må antages at bero både på omkostningerne ved denne forkyndelsesform og dens manglende effektivitet. En meget betydelig del af forkyndelserne sker således ved stævningmandsforkyndelse, som ubetinget er den mest effektive – men også den mest ressourcekrævende – af de i retsplejelovens § 155 nævnte forkyndelsesformer.

På baggrund af erfaringerne med brev-, post- og stævningmandsforkyndelse er det overvejet, om besparelser på forkyndelsesområdet kan opnås ved indførelse af nye forkyndelsesformer, som er billigere og/eller mere effektive end de eksisterende. Blandt de forslag, som tidligere er indgået i overvejelser om besparelser eller effektivisering på forkyndelsesområdet, kan navnlig nævnes muligheden for at foretage forkyndelse ved anbefalet eller almindeligt brev, ved »brevkasseforkyndelse« og ved telefonisk henvendelse, i sidstnævnte tilfælde eventuelt i forbindelse med efterfølgende afsendelse af meddelelsen til en opgivet adresse.

Det gælder imidlertid for alle de nævnte meddelelsesformer, at de enten hverken er billigere eller mere effektive end de eksisterende forkyndelsesformer eller er uegnede til at varetage de hensyn, som er formålet med reglerne om forkyndelse.

Da retsplejelovens regler om forkyndelse bygger på det princip, at alle forkyndelsesformer har samme retsvirkninger, vil det desuden af systematiske grunde være mindre hensigtsmæssigt at indføre regler om en forkyndelsesform, der ikke kan anvendes i alle de tilfælde, hvor meddelelser skal forkyndes, men kun i bestemte kategorier af sager.

Derimod finder Justitsministeriet, at forkyndelse kan vurderes mere nuanceret end hidtil, uden at retssikkerheden forringes.

Forsendelse ved almindeligt brev giver en betydelig grad af sikkerhed for, at meddelelsen afleveres på adressen eller returneres til afsenderen, når aflevering ikke kan ske. Postvæsenet skønner således, at under een promille af de almindelige breve, som afsendes, efterfølgende reklameres. Selv om brevet er behørigt afleveret af postvæsenet, er det imidlertid ikke sikkert, at adressaten har modtaget forsendelsen. Adressaten kan være flyttet uden at give postvæsenet besked om adresseændringen, eller den pågældende kan være bortrejst, indlagt på sygehus, vare-tægtsfængslet osv. På den anden side bør det i vidt omfang kunne forudsættes, at den, der forlader sin adresse, sørger for, at post videresendes, og at der i øvrigt sikres mulighed for at kunne opnå kontakt med den pågældende.

Retsplejelovens regler om genoptagelse af behandlere sager må desuden ses ikke mindst som en retssikkerhedsgaranti i tilfælde af, at gennemførelsen af en processuel meddelelse svigter, således at domstolene ved vurderingen af en begæring om genoptagelse vil kunne lægge betydelig vægt netop på dette forhold.

Retssikkerhedsmæssige hensyn kan efter Justitsministeriets opfattelse derfor ikke være til hinder for indførelse af regler om, at visse processuelle meddelelser, som efter de gældende regler skal forkyndes, kan gives ved almindeligt brev, når adgangen til genoptagelse yder en effektiv beskyttelse i de meget få tilfælde, hvor meddelelsen ikke skulle komme frem. Når der kan opstå spørgsmål om at frihedsberøve den, til hvem meddelelsen er rettet, hvis den pågældende ikke møder, vil adgangen til genoptagelse ikke altid være en effektiv beskyttelse. Kravet om forkyndelse bør derfor ikke opgives i disse tilfælde.

Den skitserede ordning foreslås af de nævnte grunde gennemført ved en ophævelse af kravet om forkyndelse af de nedennævnte processuelle meddelelser.

Det bemærkes i øvrigt, at de bestående muligheder for genoptagelse skønnes at være så rummelige, at forslaget uden betænkeligheder kan gennemføres inden for rammerne af de gældende regler om genoptagelse.

4.3. De enkelte forslag

4.3.1. Forkyndelse af stævningen i civile sager i 1. instans

Der foreslås indført en ordning, hvorefter retten kan bestemme, at stævningen i en borgerlig 1. instanssag ikke skal forkyndes. Retterne kan således vælge at fortsætte som hidtil eller iværksætte nyordningen, eventuelt alene for visse sagstyper.

Desuden foreslås det at skabe hjemmel for, at retten kan afvise en sag, når stævningsmandsforkyndelse viser sig umulig på grund af mangelfulde adresseoplysninger.

I betænkning nr. 1202/1990 var arbejdsgruppen opmærksom på, at et forslag om at anvende forkyndt betalingspåkrav som udlægsgrundlag overvejedes i Justitsministeriet. Dette forslag var indeholdt i Retsplejerådets betænkning nr. 1201/1990 om modernisering og forenkling af tvangsfuldbyrdelsen.

For det tilfælde, at en sådan nyordning ikke ville blive gennemført, indeholdt arbejdsgruppens betænkning i et bilag udkast til ændring af retsplejelovens regler, således at retten i visse civile sager kan bestemme, at der ikke skal ske forkyndelse af stævningen.

I forbindelse med høringen over Retsplejerådets betænkning om forenkling af tvangsfuldbyrdelsen fremkom der væsentlige indsigelser mod anvendelse af forkyndt betalingspåkrav som udlægsgrundlag. Det foreliggende forslag baserer sig derfor på det ovennævnte alternative forslag fra arbejdsgruppen.

Den, der ønsker en meddelelse forkyndt, har efter gældende ret ingen sanktioneret pligt til at give rigtige og tilstrækkelige oplysninger til brug ved forkyndelsen. I princippet kan man således overlade undersøgelsen af adresseforhold til stævningsmanden, subsidiært politiet. I praksis forekommer der et væsentligt antal unøjagtigheder i angivelserne af sagsøgtets navn og adresse i borgerlige sager. Udgiften til opklaring betales i vidt omfang af statskassen, jf. § 165, stk. 2.

Forslagets hovedsigte er en forenkling af retsplejelovens regler og dermed en begrænsning af det offentliges udgifter til forkyndelse, herunder ved at tilskynde til større nøjagtighed og aktualitet i adresseangivelserne, og at flytte risikoen for mangelfuld adresseoplysning m.v. til sagsøgeren. Den foreslåede ordning må antages at kunne bidrage til et øget tempo i behandlingen af et stort antal borgerlige sager.

Mange sagsøgte har ingen folkeregisteradresse. Det gælder juridiske personer som organisationer, selskaber, firmaer og lignende. Det ville være uoverkommeligt for domstolene at kontrollere rigtigheden af de meddelte adresseoplysninger, medmindre man forlangte dokumentation derfor. Selve prøvelsen af en sådan dokumentation ville som følge af det store sagsantal indebære et betydeligt merarbejde, der ville overstige eller kraftigt opveje besparelsen på forkyndelsesområdet. Også fysiske personers folkeregisteradresser er periodevis uaktuelle, idet der kan gå en vis tid, inden en flytning registreres, eller fordi adressaten er bortrejst, indlagt på sygehus, vare-tægtsfængslet osv.

Efter forslaget skal retten – hvis den træffer bestemmelse om, at stævningen ikke skal forkyndes – sende genpart af stævningen og eventuelle dokumenter til sagsøgte adresse som opgivet af sagsøgeren. For at spare kontorarbejde i retten foreslås bestemmelser, hvorefter kuvert påført adresseoplysninger indleveres af sagsøgeren. Der stilles ikke forslag om, at den indleverede kuvert skal være frankeret, blandt andet fordi det ville indebære spild, når retten bestemmer, at forkyndelse skal ske. Returneres forsendelsen, må den videre ekspedition bero på rettens bestemmelse. Har postvæsenet ikke ved tilbage-sendelsen oplyst ny adresse eller oplyst adresse uden for retskredsen, må det være udgangspunktet, at materialet returneres til sagsøgeren, medmindre dom allerede er afsagt.

Efter gældende ret skal stævningen i enhver borgerlig 1. instanssag som nævnt forkyndes, medmindre sagsøgte giver afkald derpå. Kravet om forkyndelse sikrer, at sagen ikke afgøres, uden at sagsøgte har fået meddelelse om sagen eller har haft muligheder for at få sådan meddelelse. Følges den foreslåede ordning, kan sagsøgte dømmes uden at have fået kendskab til sagen. Er imidlertid dom afsagt, uden at retten har haft kontakt med sagsøgte, skal der gives meddelelse om dommen ved forkyndelse. Inden forkyndelsen er domfældtes muligheder for at anfægte dommen forbeholdt i enhver henseende, fordi de processuelle frister først regnes fra forkyndelsen. Dette indebærer navnlig, at domfældte kan begære sagen genoptaget efter de almindelige regler, jf. retsplejelovens § 367. Initiativet til forkyndelsen påhviler domhaveren (sagsøgeren), der også må betale herfor, som hovedregel uden at få yderligere særskilt godtgørelse fra sagsøgte.

Effekten af den foreslåede ordning kan ikke angives nøje. Der må antagelig forventes en forøgelse i antallet af begæringer om genoptagelse. En sagsøgt, der ønsker at forhale sagen, kan fragå modtagelsen af brevet fra retten og derved som udgangspunkt fremtvinge genoptagelse. Til gengæld spares en del omberammelser, herunder udgift til forkyndelse og andet arbejde. Tempoet i sagsbehandlingen kan derved øges, og dette kan virke besparende også for parterne.

4.3.2. Forkyndelse af tilsigelse i bødestraffesager

Retsplejelovens kapitel 81 vedrører tiltale og domsforhandling for byretten, henholdsvis Sø- og Handelsretten i sager, i hvilke der ikke bliver spørgsmål om højere straf end bøde eller hæfte.

I det omfang, der i sager, som behandles efter dette kapitel, er spørgsmål om at pålægge frihedsstraf,

taler stærke grunde for at opretholde det gældende krav om forkyndelse af tilsigelsen.

De i retsplejelovens kapitel 81 nævnte bødesager er overordentligt talrige, og forkyndelse af tilsigelser i disse sager har på grund af sagsantallet stor betydning for ressourceforbruget.

Uanset at hensynet til retssikkerheden er særligt tungtvejende, hvor der er spørgsmål om at pålægge straf, finder Justitsministeriet dog ikke, at retssikkerhedsmæssige hensyn tilstrækkeligt kan begrunde det nuværende forbrug af ressourcer i forbindelse med behandlingen af disse mindre alvorlige sager. Det må herved tillægges betydning, at det i dag er hovedreglen i praksis, at disse sager – uanset forkyndelse af tilsigelse – afgøres ved afsigelse af udeblivelsesdom, jf. § 934. Dette må antages at bero på, at tiltalte almindeligvis ikke har indsigelser mod den rejste tiltale, og at sagens behandling ved retten derfor alene skyldes, at bøden ikke er betalt, efter at tiltalte har modtaget et bødeforlæg.

Hertil kommer, at der i disse sager er tale om straf af relativt begrænset følelighed, og at den bødefældte har vid adgang til genoptagelse af sagen. Det vil således også efter den foreslåede nyordning være sjældent forekommende, at den bødefældte ikke har haft kendskab til straffesagens behandling i retten, og i de få tilfælde, hvor bødefældte ikke har modtaget underretning herom, kan sagen forlanges genoptaget, inden bødekravet inddrives.

Justitsministeriet finder det på denne baggrund forsvarligt at foreslå kravet om forkyndelse ophævet i disse sager.

4.3.3. Forkyndelse af domme i straffesager

De gældende regler i retsplejelovens § 219, stk. 4, hvorefter en fældende straffedom altid skal forkyndes, hvis den domfældte ikke har været til stede ved domsafsigelsen, forekommer mere vidtgående, end hensynet til retssikkerheden nødvendiggør.

Efter § 219, stk. 3, gælder i civile sager den regel, at dommen (kendelsen) skal forkyndes, hvis parterne ikke er gjort bekendt med, hvornår dom vil blive afsagt, enten ved tilkendegivelse herom ved sagens optagelse eller ved tilsigelse til domsafsigelsen. De processuelle frister regnes i disse tilfælde fra forkyndelsen, men i alle andre tilfælde fra dommens afsigelse, uanset om parterne har været til stede eller ej.

En tilsvarende ordning foreslås gennemført for så vidt angår straffesager. På grund af straffedommens offentligretlige karakter foreslås det dog, at anklagemyndigheden i alle tilfælde skal sende udskrift af dommen til en tiltalt, der ikke har været til stede ved afsigelsen. Udskriften skal imidlertid ikke forkyndes for den tiltalte, som vælger ikke at give møde til

domsafsigelsen, og ankefristen løber da fra dommens afsigelse. En tiltalt, der er udeblevet fra domsafsigelsen, må således selv skaffe sig underretning om resultatet før ankefristens udløb ved henvendelse enten til retten eller til anklagemyndigheden.

For så vidt angår de i retsplejelovens § 934 omtalte bødesager regnes fristen dog i de fleste tilfælde fra den dag, hvor udskrift af dommen er sendt til domfældte. Som nævnt indebærer den foreslåede ordning, at forkyndelse af såvel tilsigelse som dom i disse bødesager undlades. Selv om en sådan ordning af retssikkerhedsmæssige grunde kan give anledning til en vis betænkelighed, må det som ovenfor nævnt antages, at den bødefældte i langt de fleste tilfælde har været bekendt med sagens behandling ved retten. I de ret få tilfælde, hvor den pågældende ikke har haft kendskab hertil, kan sagen forlanges genoptaget, jf. retsplejelovens § 987, stk. 1, og nedenfor i de særlige bemærkninger til § 2, nr. 11.

5. Udeblivelsesdomme

5.1. Gældende ret

Efter retsplejelovens § 934, stk. 1, kan retten i straffesager, der ikke kan føre til fængsel, hvor tiltalte udebliver uden oplyst lovligt forfald, og hvor der konkret ikke er spørgsmål om højere straf end bøde, afsige udeblivelsesdom. Her anses tiltaltes udeblivelse som en tilståelse. Baggrunden herfor er, at det på grund af den ringe straf, der oftest udmåles efter faste takster, anses for at være af mindre betydning for tiltalte at være til stede under domsforhandlingen. Dommen kan udfærdiges ved en påtegning på anklageskriftet.

Dommeren kan afvise at afsige udeblivelsesdom, hvis omstændighederne taler herimod, f.eks. hvis tiltalten er uklar, eller politiets lovanvendelse kan give anledning til tvivl. Som andre eksempler kan nævnes, at tiltalte ikke kan antages trods en lovlig forkyndelse at have fået underretning om sagen, eller at sagen må antages at have væsentlig betydning for tiltalte, f.eks. på grund af bødens størrelse eller kriminalitetens art.

Erstatningskrav og konfiskationskrav, som er angivet i anklageskriftet, kan ligeledes påkendes på trods af tiltaltes udeblivelse. Derimod kan der ikke ved en udeblivelsesdom ske frakendelse af førerretten.

Tilsigelsen til retsmøde skal indeholde oplysning om, at udeblivelse uden oplyst lovligt forfald kan påvirke, at tiltalte dømmes efter anklageskriftet, jf. retsplejelovens § 932, stk. 1.

De mere alvorlige straffesager, hvor fængsel kan komme på tale, vil i tilfælde, hvor sigtede har er-

kendt sig skyldig over for politiet, normalt blive søgt fremmet som tilståelsessager efter retsplejelovens § 925.

Afgørelse af en sag som tilståelsessag, dvs. uden bevisførelse og uden medvirken af domsmænd, kan alene ske, hvis den sigtede i retten afgiver en uforbeholden tilståelse, hvis rigtighed bestyrkes ved de i øvrigt foreliggende oplysninger, og sigtede samtykker i, at sagen afgøres på denne måde.

Denne afgørelsesmåde forudsætter således, at sigtede er til stede i det retsmøde, hvor sagen behandles.

I domsmandssager, der ved byretten er alternativet til proceduren efter retsplejelovens § 925 om tilståelsessager, kan domsforhandling som hovedregel ikke foretages uden tiltaltes tilstedeværelse, jf. § 846. Hvis tiltalte udebliver uden oplyst lovligt forfald, kan retten dog efter § 847, stk. 1, med forsvarerens samtykke bestemme, at afhøring af vidner (og syns- og skønsmand) skal ske. Sådan beslutning kan dog kun træffes, hvis det er foreneligt med hensynet til tiltalte, og udsættelse af sagen er til væsentlig ulempe for de mødte. Bestemmelsen giver ikke adgang til at afgøre sagen i tiltaltes fravær.

Derimod kan domsforhandlingen efter § 847, stk. 2, i visse tilfælde fremmes i tiltaltes fravær, når retten ikke finder tiltaltes tilstedeværelse nødvendig. Heri ligger, at sagen – til trods for tiltaltes udeblivelse – skal være tilstrækkeligt oplyst på samme måde som i straffesager, der er behandlet i tiltaltes nærværelse.

Herudover stilles der efter den nævnte bestemmelse krav om,

- 1) at tiltalte er undvejet efter anklageskriftets forkyndelse,
- 2) at tiltalte uden rettens tilladelse har forladt tingstedet efter sagens begyndelse (sagens pårøb),
- 3) at tiltalte har meddelt samtykke til sagens behandling i hans fravær, og der ikke skønnes at blive spørgsmål om højere straf end fængsel i 6 måneder, eller
- 4) at retten skønner, at sagen utvivlsomt vil ende med frifindelse.

Tiltalte anses ikke for undvejet, blot fordi han ikke kan træffes på sin bopæl eller andre sandsynlige opholdssteder.

Bestemmelserne i § 847 finder også anvendelse i nævningesager, men må her anses for at være uden praktisk betydning, dels fordi den tiltalte oftest vil være til stede, idet han er varetægtsfængslet, og dels fordi det formentlig altid i så alvorlige sager må anses for nødvendigt, at tiltalte er til stede under domsforhandlingen. Bestemmelsen nævnt ovenfor under nr. 3 kan ikke benyttes i sådanne sager, allerede for-

di en strafpåstand på mindst 4 års fængsel er en forudsætning for nævningebehandling efter § 687, stk. 2, nr. 1.

I ankesager ved landsretterne kan domsforhandlingen fremmes uden tiltaltes tilstedeværelse, hvis anken alene vedrører strafudmålingen. Er anke til frifindelse rejst af tiltalte, kan retten i tilfælde af tiltaltes udeblivelse afvise anken, når retten skønner, at forhandlingen ikke med nytte kan fremmes i hans fravær, jf. retsplejelovens § 965 c, stk. 3. Tiltaltes udeblivelse medfører således normalt kun udsættelse af sagen, hvis anklagemyndigheden har anket med påstand om domfældelse i videre omfang end ved byrettens dom. Sagen kan dog også i disse tilfælde fremmes, hvis betingelserne i § 847, stk. 2, er opfyldt.

For alle sagstyper gælder, at retten kan træffe beslutning om anholdelse, såfremt en tiltalt, der er tiltalt, udebliver uden oplyst lovligt forfald, jf. retsplejelovens § 757. Det er dog kun i få tilfælde praktisk muligt, at anholdelsen kan ske straks, således at den tiltalte bringes til stede i det retsmøde, hvorfra han er udeblevet.

Sammenfattende er det således retsplejelovens hovedregel, at retten kun kan træffe realitetsafgørelse i en straffesag, hvis tiltalte er til stede under domsforhandlingen. En væsentlig undtagelse er som nævnt ovenfor gjort for politisager, hvor der ikke er spørgsmål om højere straf end bøde.

5.2. Forslagens baggrund og indhold

5.2.1. Generelle synspunkter

Det forekommer i vidt omfang, at den tiltalte i mindre straffesager, hvor frihedsstraf er forskyldt, udebliver fra retsmødet. Dette medfører i reglen, at sagen udsættes, for at tiltalte kan komme til stede, med tidsspilde for retten, advokater, vidner m.m. til følge.

Rigsadvokaten har foretaget en undersøgelse vedrørende aflyste og udsatte retsmøder ved byretterne i april 1986. Det fremgår heraf bl.a., at af i alt 6.097 retsmøder (excl. politisager, hvori der blev afsagt udeblivelsesdom) blev 2.144 retsmøder (eller 35 pct.) aflyst eller udsat. I knap 40 pct. af disse tilfælde – svarende til ca. 15 pct. af samtlige sager – skyldtes dette sigtedes eller tiltaltes udeblivelse uden oplyst lovligt forfald. I knap 60 pct. af de tilfælde, hvor retsmøder blev udsat eller aflyst, skyldtes det forgæves eller ikke rettidig indstævning af sigtede/tiltalte. I de få resterende tilfælde skyldtes udsættelsen vidners eller andres forhold.

Justitsministeriet har indhentet oplysning om omfanget af de tiltaltes udeblivelse i september måned

1991 i 2 afdelinger i henholdsvis Københavns byret, retten i Aalborg og retten i Odense.

Oplysningerne angår sager, der ikke kan afgøres uden tiltaltes tilstedeværelse, og hvor tiltalte er udeblevet trods lovlig forkyndt tilsigelse.

I Københavns byret udeblev den tiltalte i 11% af sagerne (10 udeblevne i 88 sager). Ved retten i Aalborg udeblev den tiltalte i 23% af sagerne (19 udeblevne i 81 sager). Ved retten i Odense udeblev den tiltalte i 13% af sagerne (10 udeblevne i 80 sager).

Indførelse af en udvidet adgang til idømmelse af frihedsstraf ved udeblivelsesdom kan ske på grundlag af to fundamentalt forskellige principper, der i forvejen har fundet udtryk i retsplejeloven. I de ovennævnte små bødestraffesager anses udeblivelse normalt som vedgåelse af det påsigtede forhold, og der sker umiddelbar domfældelse, medmindre retten finder, at særlige omstændigheder taler herimod, jf. § 934, stk. 1.

Bestemmelsen i § 847, stk. 2, der finder anvendelse ved behandlingen af andre – mere alvorlige – straffesager, angiver ikke en tilsvarende formodning. Her er der alene tale om, at *domsforhandlingen fremmes* i tiltaltes fravær med sædvanlig bevisførelse osv.

Begge disse principper kan hver for sig eller i kombination benyttes ved indførelsen af en ny ordning.

Den største grad af effektivisering vil kunne opnås ved benyttelse af princippet fra de små bødestraffesager, således at udeblivelse generelt anses som vedgåelse.

Selv hvis udeblivelse kunne anses som en erkendelse, måtte det imidlertid forventes, at en række forhold vil gøre, at domstolene formentlig ikke særlig hyppigt vil anvende en sådan adgang i sager, der i dag søges fremmet som tilståelsessager efter retsplejelovens § 925. Det vil især være tilfældet for sager, hvor oplysninger om tiltaltes personlige forhold meget ofte spiller en afgørende rolle for strafudmålingen, og hvor der ofte vil være uklarheder i selve sagens faktum, som retten vil være utilbøjelig til at anse for afgjort i kraft af udeblivelse, f.eks. også af hensyn til medgerningsmænd. Det samme vil gælde en del sager, der behandles efter retsplejelovens kapitel 80, som ikke er tilståelsessager, samt efter kapitel 81, og hvor der påstås frihedsstraf.

Endvidere er det efter Justitsministeriets opfattelse retssikkerhedsmæssigt overvejende betænkeligt at betragte den omstændighed, at en tiltalt ikke møder op til et retsmøde, som ensbetydende med en erkendelse, der skal kunne danne grundlag for idømmelse af frihedsstraf.

Disse retssikkerhedsmæssige betænkeligheder kunne i et vist omfang imødegås ved fastsættelse af

lempelige regler om domfældtes adgang til anke eller genoptagelse. Efter de gældende regler kan en udeblivelsesdom i en bødestraffesag ikke ankes, men kan genoptages, såfremt domfældte kan godtgøre, at han havde lovligt forfald og var forhindret i at give underretning herom, eller såfremt stævningen ikke var kommet til hans kundskab, jf. § 962, stk. 2, sammenholdt med § 987, stk. 1.

Ved den ændring af retsplejeloven, der fandt sted ved lov nr. 385 af 20. maj 1992, ændredes § 962, stk. 2, om anke af byrettens domme fra kun at vedrøre domme i mindre bødestraffesager (»politisager«) til at omfatte alle domme.

Er udeblivelsesdom således afsagt efter § 847, stk. 2, jf. § 928, stk. 1, eller § 939, kan dommen ikke ankes, men må ligeledes begæres genoptaget efter reglen i § 987 under påberåbelse af, at domfældte har haft lovligt forfald og har været forhindret i at meddele retten dette.

I civile sager – hvor sagsøgtes udeblivelse normalt vil medføre, at der afsiges dom efter sagsøgerens påstand, jf. § 354 – er der efter retsplejelovens § 367 en ubegrænset adgang til genoptagelse inden for 4 uger efter dommens afsigelse. Den eksisterende forskel mellem genoptagelsesadgangen i civile og kriminelle sager kan begrundes i bødestraffenes relativt ringe økonomiske betydning. Såfremt der indføres en adgang til at anse tiltaltes udeblivelse som en erkendelse og på det grundlag idømme frihedsstraf ved udeblivelsesdom, taler meget for, at adgangen til genoptagelse ikke bør være ringere end den, der gælder for civile sager.

Mod adgangen til genoptagelse taler først og fremmest, at den effektivisering og ressourcebesparelse, som en udvidet adgang til afsigelse af udeblivelsesdomme kan medføre, herved begrænses.

Justitsministeriet har efter en afvejning af disse synspunkter fundet det rigtigst at foreslå principperne i retsplejelovens § 987 om genoptagelse af udeblivelsesdomme i de små straffesager anvendt også i tilfælde, hvor frihedsstraf er idømt ved udeblivelsesdom. Der er nedenfor nærmere redegjort for Justitsministeriets overvejelser i forbindelse med denne genoptagelsesadgang. Derimod har Justitsministeriet anset det for overvejende betænkeligt at anse tiltaltes udeblivelse som en erkendelse i sager, der kan medføre frihedsstraf.

5.2.2. Nyordningen med udeblivelsesdomme

Selve adgangen til at idømme kortvarige frihedsstraffe ved udeblivelsesdom foreslås etableret ved en ændring af bestemmelsen i retsplejelovens § 847, stk. 2. Efter den gældende formulering kan domsforhandlingen bl.a. fremmes i tiltaltes fravær, når der

ikke er spørgsmål om højere straf end fængsel i 6 måneder, og tiltalte har samtykket i sagens fremme. I begrebet »sagens fremme« ligger, at der foretages bevisførelse, herunder afhøring af vidner og syns- og skønsmænd, og at anlageren og forsvareren har lejlighed til at udtale sig om sagen (procedere), hvorefter retten kan afsige (udeblivelses)dom. Skønner dommeren under domsforhandlingen, at tiltaltes tilstedeværelse er påkrævet eller ønskelig, f.eks. på grund af nye væsentlige oplysninger, kan dommeren beslutte at standse domsforhandlingen og udsætte sagen med henblik på ny tilsigelse af tiltalte.

Det nugældende krav om tiltaltes samtykke til sagens fremme, jf. § 847, stk. 2, nr. 3, litra a, har i praksis betydet, at denne adgang ikke benyttes i de mange tilfælde, hvor tiltalte trods gyldig tilsigelse udebliver uden oplyst lovligt forfald.

Da der efter § 847, stk. 2, som nævnt ikke er tale om uden videre at anse tiltaltes udeblivelse som en skylderkendelse, knytter der sig efter Justitsministeriets opfattelse ikke retssikkerhedsmæssige betænkeligheder til at iværksætte denne ordning ved visse mindre straffesager, selv om tiltaltes forudgående samtykke til, at sagen fremmes i hans fravær, ikke er fornødent.

Justitsministeriet foreslår derfor, at der i § 847 ind sættes en ny bestemmelse, hvorefter en straffesag uden den tiltaltes samtykke kan fremmes, selv om tiltalte udebliver. Det er imidlertid en betingelse for sagens fremme, at der ikke bliver spørgsmål om højere straf end ubetinget frihedsstraf i 30 dage. Sagen kan således ikke resultere i, at den tiltalte idømmes frihedsstraf i mere end 30 dage – heller ikke betinget. Der er også mulighed for idømmelse af bødestraf, ligesom der kan ske konfiskation, afgøres erstatningskrav og ske frakendelse af førerretten.

For at sikre, at den tiltalte er bekendt med domsforhandlingen, er det endvidere en betingelse for, at sagen kan fremmes, at der er sket forkyndelse for den tiltalte personlig. Dette krav betrygger den tiltaltes retsstilling yderligere i forhold til retsplejelovens almindelige regel. Er forkyndelse således sket for medlemmer af den tiltaltes husstand, udlejer, arbejdsgiver m.fl., kan sagen ikke fremmes til udeblivelsesdom efter den foreslåede bestemmelse. I forbindelse med forkyndelse skal der endvidere gives den pågældende meddelelse om, at udeblivelse uden oplyst lovligt forfald kan føre til, at han dømmes i overensstemmelse med den rejste tiltale. Det forudsættes i den forbindelse, at den tiltalte oplyses om muligheden for idømmelse af frihedsstraf i indtil 30 dage.

5.2.3. Forsvarermedvirken

Det er desuden en betingelse for, at sagen kan fremmes til dom i tiltaltes fravær, at der beskikkes en forsvarer for den tiltalte. Der er nedenfor nærmere redegjort for, at den foreslåede nyordning især vil få betydning for sager om kørsel i frakendelsestiden og spiritus- og promillekørsel. I disse sager beskikkes der ikke automatisk forsvarer for den tiltalte jf. retsplejelovens § 731, stk. 1, litra d, sammenholdt med færdselslovens § 119, stk. 3, nr. 3. I sådanne sager kan der imidlertid efter reglen i færdselslovens § 119, stk. 4, på begæring beskikkes en forsvarer.

Udebliver den tiltalte således i en sag, der vedrører kørsel i frakendelsestiden eller spirituskørsel, vil der som udgangspunkt ikke være beskikket en forsvarer for den pågældende, og den tiltalte vil selv sagt heller ikke kunne anmode herom. Som en yderligere retssikkerhedsmæssig garanti for den tiltalte foreslås det derfor som en betingelse for, at sagen kan fremmes til udeblivelsesdom, at der i alle tilfælde skal beskikkes en sådan forsvarer.

Forsvareren betales af det offentlige, jf. retsplejelovens § 1008, stk. 3, som affattet ved lovforslaget § 2, nr. 28. Baggrunden for denne ordning er, at der som nævnt i disse sager som lovens hovedregel ikke beskikkes en forsvarer for den tiltalte. Den domfældte pålægges således normalt ikke udgifter til forsvarerbistand, medmindre den pågældende selv har anmodet om, at der beskikkes en forsvarer. I sager, hvor den tiltalte udebliver, og hvor forsvarerbeskikkelse – uden ønske herom fra tiltaltes side – sker på det offentliges foranledning for at muliggøre, at sagen fremmes som udeblivelsesdom, bør den tiltalte på tilsvarende måde ikke belastes med forsvarerudgifter. I tilfælde, hvor retten har beskikket en forsvarer for den tiltalte, f.eks. i medfør af reglen i § 731, stk. 1, litra d, om forsvarermedvirken i domsmandssager, eller hvor forsvarer er beskikket efter den tiltaltes begæring, kan den domfældte som hidtil pålægges at erstatte udgiften til forsvareren.

5.2.4. Bevisførelsen

Ordningen er i øvrigt udformet således, at den er fakultativ. Retten kan således undlade at fremme en straffesag til udeblivelsesdom, selv om de ovennævnte betingelser er opfyldt, hvis det skønnes, at den tiltaltes forklaring er af betydning for vurderingen af skyldsspørgsmålet eller strafudmålingen. Ved rettens vurdering heraf kan retten bl.a. lade de synspunkter indgå, som anføres af forsvareren for den udeblevne tiltalte og af anklagemyndigheden.

Som ovenfor anført kan den tiltaltes udeblivelse i disse sager ikke sidestilles med en tilståelse. Dette indebærer, at retten skal foretage en fuldstændig bevisvurdering efter en sædvanlig sagsbehandling, her-

under efter omstændighederne ved afhøring af vidner og – langt sjældnere – syns- og skønsmænd eller andre sagkyndige, og en sædvanlig procedure fra anklageren og forsvareren. Viser det sig herunder at give anledning til betænkelighed, at sagen fremmes til udeblivelsesdom, kan retten når som helst afbryde domsforhandlingen og udsætte sagen med henblik på, at tiltalte kommer til stede.

Det forhold, at der skal ske fuldstændig bevisførelse, indebærer bl.a., at vidneførelse for retten foregår på sædvanlig måde under medvirken af forsvarer og anklager. Justitsministeriet har overvejet, om der i forbindelse med nyordningen kan være grund til at udvide adgangen til dokumentation af den tiltaltes tidligere forklaringer til politirapport under sagen for derved at kunne bibringe retten også disse oplysninger som grundlag for afgørelsen i sagen. Det følger af bestemmelsen i retsplejelovens § 877, jf. § 939 og § 928, at der i de her omhandlede sager normalt ikke kan ske dokumentation af selve tiltaltes forklaring til politirapport. Som nedenfor beskrevet, vil ordningen imidlertid først og fremmest komme til at omfatte sager om spiritus- og promillekørsel og kørsel i frakendelsestiden samt andre mindre, ukomplicerede straffesager, hvor straffen udmåles takstmæssigt. I disse sager kan den tiltaltes forklaring næppe antages at være af større betydning for rettens afgørelse af sagen. Hertil kommer, at det kan give anledning til retssikkerhedsmæssige betænkeligheder generelt at tillade sådan dokumentation af den tiltaltes forklaring til politirapport i udeblivestilfælde. Derimod kan politiets rapporttilførsler vedrørende omstændighederne ved lovovertrædelsen, herunder f.eks. tid og sted for kørslen og omstændighederne i forbindelse med pågribelsen, dokumenteres, således som det også i dag sker i praksis. Endvidere kan indhentede lægelige oplysninger f.eks. om spirituspromillen dokumenteres i retten.

Justitsministeriet har på denne baggrund ikke fundet det rigtigt at foreslå en særlig regel om adgangen til at dokumentere tiltaltes forklaring til politirapport. I de fleste tilfælde vil tiltaltes forklaring ikke være fornøden, og skønner retten, at forklaringen er påkrævet for en forsvarlig bedømmelse af sagen, vil det være rigtigst, at retten udsætter sagen med henblik på, at tiltalte kan komme til stede for at afgive forklaringen direkte for retten.

5.2.5. Ordningens praktiske tilrettelæggelse

Den praktiske tilrettelæggelse af ordningen med hensyn til forsvarerbeskikkelse i disse sager kan formentlig ske på en række forskellige måder. En mulig fremgangsmåde vil være, at retten i samarbejde med anklagemyndigheden identificerer de sager, hvor

ordningen skal anvendes, navnlig sager vedrørende promille- og spirituskørsel eller kørsel i frakendelsestiden. I disse sager forkyndes anklageskriftet for den tiltalte personlig, og den pågældende får samtidig skriftlig meddelelse om, at udeblivelse kan medføre, at der idømmes frihedsstraf i indtil 30 dage. Et antal sager af denne art berammes til et bestemt tidspunkt. På dette tidspunkt vil det vise sig, at en del af de tiltalte er mødt, mens andre er udeblevet. Sagerne vedrørende tiltalte, der er mødt, behandles herefter først. Mens denne behandling pågår, tilkalder retten blandt kredsen af beneficerede advokater en eller flere advokater, der kan beskikkes som forsvarer for den eller de udeblevne tiltalte. Der kan eventuelt etableres en ordning, hvor der fast er en forsvarer til stede i retten, når sådanne sager er til behandling, eller hvor en eller flere forsvarere er på tilkaldevagt. Mens retten behandler de sager, hvor de tiltalte er mødt, får forsvareren lejlighed til at gennemgå sagsakterne vedrørende den eller de udeblevne tiltalte, som forsvareren er beskikket for. Slår tiden ikke til, kan retten efter omstændighederne give forsvareren en kort, yderligere frist. Herefter behandles sagen vedrørende den eller de udeblevne tiltalte på sædvanlig måde under medvirken af anklager og forsvarer. Som nævnt må den enkelte ret imidlertid i praksis finde en fremgangsmåde, som passer bedst til de lokale forhold.

5.2.6. Genoptagelse

Afsiger retten udeblivelsesdom med frihedsstraf i indtil 30 dage, forkyndes dommen for den tiltalte, jf. retsplejelovens § 219, stk. 4 (§ 219, stk. 6, i den foreslåede § 2, nr. 11).

Ønsker den domfældte at anfægte afgørelsen, opstår spørgsmålet om anke eller genoptagelse. Efter den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 962, stk. 2, er det bl.a. en betingelse for tiltaltes anke af en byretsdom om bøde- eller frihedsstraf, at den tiltalte har givet møde i sagen. Udeblivelsesdomme kan imidlertid begæres genoptaget efter reglen i § 987. Efter denne bestemmelse kan genoptagelse ske, når den tiltalte godtgør, at han har haft lovligt forfald og ved ham utilregnelige omstændigheder har været forhindret fra i tide at anmelde dette, eller at stævningen ikke betimeligt er kommet til hans kundskab.

Imod at give en person, der er domfældt som udebleven efter den foreslåede nyordning, fri adgang til genoptagelse taler, at et større antal sager om genoptagelse i et vist omfang vil kunne opveje fordelene ved indførelse af regler om idømmelse af frihedsstraf ved udeblivelsesdom. Det gælder ikke mindst i det foreliggende tilfælde, hvor byretterne ved genoptagelse vil blive belastet med gentagelse af hele doms-

forhandlingen med bevisførelse m.v. Endvidere kan der peges på det forhold, at byretten jo – ligesom i sager hvor den tiltalte har været til stede – allerede én gang har foretaget en fuldstændig bevisvurdering.

Heroverfor står imidlertid, at afskæring af adgangen til genoptagelse kan indebære, at landsretterne belastes med et større antal ankesager. Der kan desuden være grund til at tro, at kun få tiltalte vil benytte sig af adgangen til at anmode om genoptagelse. Dette svarer til erfaringerne med udeblivelsesdomme i de små bødestraffesager og understøttes af det forhold, at den tiltalte efter nyordningen ved forkyndelsen personligt bliver gjort bekendt med, at udeblivelse kan føre til idømmelse af frihedsstraf. Selv om retten har foretaget en fuldstændig bevisførelse som grundlag for udeblivelsesdommen, kan det endvidere ikke udelukkes, at de oplysninger, som tiltalte fremkommer med, kan kaste nyt lys over sagen. Justitsministeriet foreslår derfor, at disse udeblivelsesdomme omfattes af den adgang til genoptagelse, som i dag efter retsplejelovens § 987 gælder for små bødestraffesager, der er afgjort ved udeblivelsesdom. Som nævnt er der her en adgang til genoptagelse, når den domfældte godtgør, at han har haft lovligt forfald og ved ham utilregnelige omstændigheder har været forhindret fra i tide at anmelde dette, eller stævningen ikke betimeligt er kommet til hans kundskab.

I betragtning af, at det er en betingelse for afsigelse af udeblivelsesdom med frihedsstraf efter den foreslåede ordning, at stævningen er forkyndt for den pågældende personlig, vil der næppe i praksis blive spørgsmål om genoptagelse i tilfælde, hvor den domfældte påstår, at stævningen ikke er kommet til hans kundskab. Derimod kan det tænkes, at den domfældte har haft lovligt forfald, f.eks. sygdom, og har været afskåret fra at meddele retten dette. I sådanne tilfælde får den domfældte en fri adgang til genoptagelse. Det forudsættes i den forbindelse, at retten i praksis ikke stiller for omfattende krav med hensyn til beviset for, at der har foreligget sygdom eller lignende. Gør en domfældt f.eks. gældende, at han på tidspunktet for domsforhandlingen var sengeliggende på grund af sygdom, og at han ikke havde mulighed for f.eks. telefonisk at meddele retten dette, kan der efter omstændighederne være grund til, at retten tillader genoptagelse, uden at det er for nødvendigt at afkræve den domfældte nærmere bevis for sygdommens art eller for det forhold, at den domfældte var afskåret fra at telefonere. Når der er idømt frihedsstraf ved udeblivelsesdom, kan der således være grundlag for at vise noget større imødekomment over for anmodninger om genoptagelse end over for anmodninger om genoptagelse af de små bødestraffesager.

Udebliver tiltalte under den nye domsforhandling i den genoptagne sag, afvises sagen, jf. § 987, stk. 2.

5.2.7. Sager, der omfattes af nyordningen

En udvidet adgang til at idømme frihedsstraf uden tiltaltes tilstedeværelse vil formentlig primært kunne anvendes inden for færdselslovsområdet, hvor en stor del af sagerne afgøres helt takstmæssigt med korte frihedsstraffe. Dette gælder navnlig sager om spiritus- og promillekørsel samt kørsel i frakendelsestiden, hvor udmålingspraksis i de mere hyppigt forekommende sagstyper som udgangspunkt er følgende:

- 1) Spiritus- og promillekørsel:
 - A) 1. gangstiltælde uden skærpende omstændigheder:
 - Promille 2,01 – 2,50: 14 dages hæfte.
 - Promille 2,51 – : 20 dages hæfte.
 - B) 2. gangstiltælde uden skærpende omstændigheder:
 - Promille 0,81 – 1,50: 10 dages hæfte.
 - Promille 1,51 – 2,00: 14 dages hæfte.
 - Promille 2,01 – 2,50: 20 dages hæfte.
 - Promille 2,51 – : 30 dages hæfte.
- 2) Kørsel i frakendelsestiden:
 2. gangstiltælde: 14 dages hæfte.
 3. gangstiltælde: 20 dages hæfte.
 4. gangstiltælde: 30 dages hæfte.

Det er på denne baggrund overvejet at begrænse forslaget til færdselsessager. For imidlertid at skabe mulighed for, at domstolene også i andre sager, hvor tilsvarende forhold gør sig gældende, skal kunne benytte sig af nyordningen, finder Justitsministeriet, at de ændrede regler bør indsættes som generelle bestemmelser i retsplejeloven. Herved bliver der mulighed for at anvende reglerne også i andre mindre, ukomplicerede straffesager, hvor tiltaltes tilstedeværelse ikke findes nødvendig, hvor strafudmålingen ikke giver anledning til tvivl – herunder med hensyn til valget mellem betinget og ubetinget straf – og hvor der alene er tale om frihedsstraf i op til 30 dage.

Bestemmelsen muliggør også, at der udmåles bødestraf i sagen, og tillige at der pålægges erstatningspligt, sker konfiskation eller frakendelse af førerretten. Der kan også afsiges en betinget straffedom med straffastsættelse af frihedsstraf i op til 30 dage. Betinget dom med straffastsættelse af frihedsstraf over 30 dage eller uden straffastsættelse falder derimod uden for nyordningen.

5.2.8. Yderligere forslag

Virkningerne af tiltaltes udeblivelse kan endvidere – i alle straffesager – formindskes ved at forøge mulighederne for at gennemføre afhøring af vidner og syns- og skøns mænd uden tiltaltes tilstedeværelse. Efter den nugældende § 847, stk. 1, kan dette alene ske med forsvarerens samtykke.

En arbejdsgruppe under Dommerforeningen har foreslået, at kravet om forsvarerens samtykke til foretagelse af vidneafhøring udgår.

Justitsministeriet er enig i Dommerforeningens forslag, og lovforslaget er derfor udformet i overensstemmelse hermed (§ 847, stk. 2). Det forudsættes herved, at forsvareren fortsat vil have den samme mulighed og lejlighed til at udtale sig om spørgsmålet som efter den gældende retstilstand. Forsvareren kan således – hvis afhøringen giver anledning til betænkelighed – protestere imod den.

5.2.9. Forholdet til menneskerettighedskonventionen

Efter Justitsministeriets opfattelse bør det overlades til domstolene og anklagemyndigheden at tilrettelægge behandlingen af de sager, hvor de foreslåede regler kan komme på tale, på en sådan måde, at de nye muligheder for vidneafhøring og afsigelse af udeblivelsesdom i praksis udnyttes bedst muligt, og således at hensynet til retssikkerheden tilgodeses.

Justitsministeriet har i forbindelse hermed tillige overvejet, om den foreslåede nyordning kunne være i strid med menneskerettighedskonventionen. Efter konventionens artikel 6, stk. 1, 1. pkt., har enhver ret til en retfærdig og offentlig rettergang inden for en rimelig frist for en uafhængig og upartisk domstol, der er oprettet ved lov, når der skal træffes afgørelse angående en mod ham rettet anklage for en forbrydelse. Efter bestemmelsens stk. 3, litra b, skal den tiltalte have tilstrækkelig tid og lejlighed til at forberede sit forsvar.

Spørgsmålet om adgangen til at idømme en tiltalt, der er udeblevet uden lovlig grund, frihedsstraf er bl.a. behandlet af dommer Peter Garde i en artikel i Tidsskrift for Rettsvitenskap 1993, side 5-48. Det konkluderes her, at konventionen ikke er til hinder for, at en udebleven tiltalt kan idømmes straf, herunder frihedsstraf, hvis der er anvendt betryggende tilsigelsesregler, og der findes en tilfredsstillende adgang til anke og/eller genoptagelse. Under hensyn til, at det som nævnt er et led i den foreslåede nyordning, at anklageskriftet skal forkyndes for den tiltalte personlig, og til, at den, der dømmes som udebleven, som ovenfor nævnt kan begære sagen genoptaget, finder Justitsministeriet ikke, at adgangen til i videre omfang at idømme frihedsstraf ved udeblivelsesdom

kan være i strid med menneskerettighedskonventionens artikel 6.

For så vidt angår spørgsmålet om sagens oplysning bemærkes, at det som nævnt ovenfor er en betingelse for sagens fremme til udeblivelsesdom, at der er beskikket en forsvarer for den tiltalte. Dette indebærer, at der under eventuel vidneførsel for retten bliver lejlighed for forsvareren til at afhøre vidnet og forlange yderligere vidneførsel. Denne ordning må antages at opfylde kravene i menneskerettighedskonventionens artikel 6, stk. 3, litra d, hvorefter den tiltalte har ret til at afhøre eller lade afhøre imod ham førte vidner og at få vidner for ham tilsagt og afhørt på samme betingelser som vidner, der føres i mod ham. Det forhold, at tiltalte ikke selv i udeblivelsestilfælde vælger sin forsvarer, kan endvidere ikke antages at stride imod bestemmelsen i artikel 6, stk. 3, litra c, hvorefter tiltalte har ret til bistand af en forsvarer, som han selv har valgt, jf. f.eks. sagen Croissant mod Tyskland (ECHR A 237 B).

Sammenfattende er det derfor Justitsministeriets opfattelse, at anvendelse af den foreslåede ordning ikke er i strid med konventionen.

6. Bistandsværger

6.1. Gældende ret

Efter straffelovens § 71, stk. 1, kan retten beskikke en bistandsværge for en tiltalt, såfremt der bliver tale om at dømme den pågældende til anbringelse i institution eller i forvaring. Efter bestemmelsens stk. 2 skal retten beskikke en bistandsværge, hvis tiltalte er dømt til anbringelse som nævnt i stk. 1, eller hvis afgørelsen giver mulighed for en sådan anbringelse.

Bistandsværgen skal så vidt muligt være en af den tiltaltes nærmeste pårørende, og den pågældende har efter bestemmelsen til opgave sammen med den beskikkede forsvarer at bistå tiltalte under sagen og – i de tilfælde, hvor der er afsagt dom – at holde sig underrettet om den dømtes tilstand og drage omsorg for, at opholdet og andre foranstaltninger ikke udstrækkes længere end nødvendigt. Beskikkelsen ophører, når foranstaltningen endeligt ophæves.

Vejledning nr. 353 af 21. juni 1977 (kundgjort i Lovtidende A) og cirkulære nr. 145 af 29. august 1978 indeholder nærmere bestemmelser om bistandsværger.

Vejledningen indeholder en gennemgang af bistandsværgerens opgaver samt regler om refusion af positive udgifter i forbindelse med besøgsrejser og deltagelse i retsmøder.

Cirkulæret om bistandsværger er udfærdiget efter forhandling med Københavns- og Frederiksberg kommuner, Amtsrådsforeningen i Danmark, Kom-

munernes Landsforening og Advokatrådet og indeholder retningslinier for behandlingen af sager vedrørende beskikkelse af bistandsværger.

Det fremgår af cirkulæret blandt andet, at politiet i tilfælde, hvor det ikke er muligt at beskikke en af tiltaltes pårørende som bistandsværge, skal anmode den pågældendes opholdskommune om at udpege en person, der kan beskikkes som bistandsværge.

6.2. Justitsministeriets overvejelser

Flere kommuner har over for Justitsministeriet peget på, at det i stigende grad volder problemer at få nogen til at påtage sig hvervet som bistandsværge. Dette skyldes navnlig, at bistandsværgerne efter de gældende regler ikke fuldt ud godtgøres de udgifter, der er forbundet med hvervet, og at de ikke tillægges honorar for varetagelsen heraf.

Justitsministeriet har bedt de myndigheder, der berøres af ordningen, om en udtalelse om, hvorvidt der er behov for at ændre reglerne om bistandsværger med henblik på at imødekomme de nærmere ønsker, kommunerne har fremført. Høringssvarene er positive over for en ændring af de gældende regler, og der er i den forbindelse peget på, at man ved udpegning og vederlæggelse af bistandsværger bør anvende regler, der svarer til, hvad der i dag gælder for patientrådgivere efter lov om frihedsberøvelse og anden tvang i psykiatrien (psykiatriloven).

Efter bekendtgørelse om patientrådgivere (Justitsministeriets bekendtgørelse nr. 615 af 20. september 1989), som er udstedt i medfør af psykiatriloven, antager statsamtmanden (i Københavns Kommune overpræsidenten) efter ansøgning et antal patientrådgivere, og en fortegnelse herover tilsendes samtlige psykiatriske sygehuse og afdelinger.

Beskikkelse som patientrådgiver sker herefter i det enkelte tilfælde af tvangsindlæggelse, tvangstilbageholdelse eller tvangsbehandling ved, at den vagthavende sygeplejerske, medmindre patienten har fremsat anden anmodning, underretter den patientrådgiver, der på fortegnelsen står for tur, om at den pågældende er beskikket for patienten.

Bekendtgørelsen indeholder endvidere nærmere regler om patientrådgiverens opgaver og beføjelser, beskikkelsens ophør m.v. og om vederlag. Vederlaget udbetales til de beskikkede patientrådgivere, der er optaget på fortegnelsen over patientrådgivere, efter takster, der er fastsat efter varigheden af de tvangsindgreb, som patienten har været undergivet. Vederlaget dækker ud over honorar for patientrådgiverens arbejde i forbindelse med besøg, klagesager m.v., tillige de udgifter, der er forbundet med hvervet.

Justitsministeriet er enig med de hørte myndigheder i, at reglerne for antagelse og vederlæggelse af bistandsværger bør ændres.

Det er endvidere Justitsministeriets opfattelse, at det vil være hensigtsmæssigt, at ordningen i givet fald ligger så tæt op ad psykiatrilovens ordning med patientrådgivere som muligt, navnlig under hensyn til, at der i praksis i vidt omfang er tale om sammenfaldende opgaver og beføjelser m.v. for de to grupper af rådgivere.

6.3. Justitsministeriets forslag

Justitsministeriet finder, at de gældende regler om bistandsværger bør ændres, blandt andet således at en ordning om antagelse af bistandsværger nærmere formaliseres, og således at der skabes mulighed for honorering af bistandsværgerne.

Der er efter ministeriets opfattelse i den forbindelse behov for i straffelovens § 71 at indsætte en bestemmelse, som bemyndiger justitsministeren til administrativt at fastsætte de nærmere bestemmelser om bistandsværger.

Justitsministeriet vil herefter i medfør af bestemmelsen udforme en fælles bekendtgørelse for bistandsværger og patientrådgivere. Bekendtgørelsen vil med hensyn til blandt andet antagelse og vederlæggelse indeholde ensartede regler for de to grupper af rådgivere og herudover rumme separate bestemmelser om de særlige forhold, der gør sig gældende for hver af ordningerne.

Ordningen påregnes for så vidt angår indstilling til retten om, hvem der i en konkret sag bør beskikkes som bistandsværge, samt for så vidt angår vederlæggelsen af bistandsværger fortsat administreret af politiet. Med hensyn til selve antagelsen af personer, der vil kunne beskikkes som bistandsværge, forventes ordningen at følge proceduren for antagelse af patientrådgivere, således at administrationen på dette punkt varetages af statsamtmanden.

7. Lovforslagets økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget om iværksættelse af en forsøgsordning med et rejsehold af dommere medfører udgifter til 3 dommere og et antal kontorfunktionærer. Til dækning af udgifterne blev retternes bevilling på finansloven for 1994 øget med 2,5 mio. kr. (lønsam). Der blev samtidig oprettet 3 årsværk i bevillingslønramme 37. Det er ved indbudgetteringen forudsat, at ordningen vil blive nærmere reguleret i forbindelse med en ændring af retsplejeloven. Ud over lønudgifter vil der endvidere være udgifter til rejser og time- og dagpenge m.v. Dette beløb, der ikke er ikke nær-

mere opgjort, vil blive afholdt inden for de eksisterende bevillingsmæssige rammer.

Forslaget om ophævelse af kravet om forkyndelse af tilsigelse i bødepolisager og de foreslåede ændringer vedrørende forkyndelse af straffedomme, herunder navnlig forslaget om forkyndelse af straffedomme i bødepolisager, vil medføre visse besparelser. Forkyndelse af tilsigelser i politisager iværksættes efter retsplejelovens regler af retten, mens forkyndelse af domme iværksættes af politiet. Forkyndelsen varetages dels af retterne (den civile stævningstjeneste) og dels af politiet.

Justitsministeriets udgifter til stævningmænd ved retterne udgjorde ca. 14,2 mio. kr. i 1993 incl. udgifter til befordring. Hertil kommer udgifter til porto, der ikke kan opgøres særskilt. For retternes vedkommende vil besparelsen ved de foreslåede ændringer af reglerne om forkyndelse skønsmæssigt udgøre ca. 1-2 mio. kr. Blandt andet på grund af reglernes fakultative karakter er skønnet dog behæftet med nogen usikkerhed. Endvidere må forslaget om sanktionering af sagsøgerens pligt til at give nøjagtige og fyldestgørende oplysninger om sagsøgtets navn og adresse antages at medføre en vis begrænsning af det ressourceforbrug, som retterne anvender til forkyndelse i borgerlige sager.

Det er ikke muligt at opgøre besparelsen for politiets vedkommende, idet arbejdet indgår som en del af politiets almindelige virksomhed.

Forslaget om udvidet adgang til at fremme straffesager, selv om tiltalte udebliver, vil indebære, at et antal sager vil kunne afgøres hurtigere end i dag, og at en del retsmøder således vil kunne undgås. Denne rationalisering vil indgå i bestræbelserne på at nedbringe berammelsestiderne ved domstolene. Forslaget vil endvidere indebære merudgifter til forsvarerbistand. På grund af de foreslåede reglers fakultative karakter er det vanskeligt at skønne over disse merudgifter, men disse vil næppe overstige besparelserne ved de ændrede forkyndelsesregler.

Forslaget om adgang til lønindeholdelse for bøder, sagsomkostninger og konfiskerede beløb vil indebære en effektivisering af politiets inddrivelsesmuligheder og dermed øgede indtægter. Det er blandt andet på grund af manglende erfaringsgrundlag ikke muligt at skønne over merindtægterne, der konteres på statens indtægtsbudget.

Det kan i den forbindelse oplyses, at der på finansloven for 1994 på strafferetsplejekontoen blev indbudgetteret 27 mio. kr. som skønnet merprove-nue i forbindelse med politiets almindelige effektivisering af restanceinddrivelsen med hensyn til straffesagsudgifter og afsoningsomkostninger.

F.t.l. vedr. straffeloven og retsplejeloven

Forslaget vedrørende bistandsværger vil være forbundet med merudgifter til vederlag til bistandsværgerne m.v. På grund af det forholdsvis lave antal bistandsværger, der beskikkes uden for kredsen af den tiltaltes pårørende, skønnes merudgifterne at blive beskedne og vil kunne afholdes inden for Justitsministeriets lovreserve.

Det administrative merarbejde, der vil være forbundet med politiets og statsamternes administration af ordningen vil være af begrænset omfang.

Lovforslaget har i øvrigt ikke økonomiske eller administrative konsekvenser af betydning for det offentlige og har heller ikke erhvervsøkonomiske virkninger.

8. Hørte myndigheder m.v.

Følgende myndigheder har været hørt over udkast til forslagene om udeblivelsesdomme, forkyndelse og lønindeholdelse:

Præsidenterne for Østre og Vestre Landsret, Københavns byret og retterne i Århus, Odense, Aalborg og Roskilde, Rigsadvokaten, Rigspolitechefen, Politidirektøren i København, Den danske Dommerforening, Foreningen af politimestre i Danmark, Foreningen af dommerfuldmægtige i Danmark, Politifuldmægtigforeningen, Advokatrådet, Dansk Politiforbund og Dansk Kriminalpolitiforening.

Følgende myndigheder har desuden været hørt over udkast til de foreslåede bestemmelser vedrørende lønindeholdelse:

Indenrigsministeriet, Skatteministeriet, Finansministeriet, Kommunernes Landsforening, Amtsrådsforeningen, Københavns Kommune og Frederiksberg Kommune.

Forslaget om en ny rejseudmålingsordning har været sendt til høring hos Præsidenterne for Østre og Vestre Landsret, Københavns byret og retterne i Århus, Odense, Aalborg og Roskilde, Den danske Dommerforening og Foreningen af dommerfuldmægtige i Danmark.

Forslaget vedrørende bistandsværger har været til høring hos følgende myndigheder og organisationer:

Præsidenterne for Østre og Vestre Landsret, Københavns byret og retterne i Århus, Odense, Aalborg og Roskilde, Rigsadvokaten, Rigspolitechefen, Politidirektøren i København, Den danske Dommerforening, Foreningen af Politimestre i Danmark, Advokatrådet, Københavns og Frederiksberg kommuner, Amtsrådsforeningen i Danmark, Kommunernes Landsforening og Indenrigsministeriet.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

I bilaget til lovforslaget er de foreslåede bestemmelser sammenholdt med de gældende regler.

Til § 1

Til nr. 1

Det foreslås, at sagsomkostninger i straffesager, der forfølges af det offentlige, bøder i sådanne sager og konfiskerede beløb skal kunne inddrives ved indeholdelse i løn m.v. efter reglerne om inddrivelse af personlige skatter i kildeskatteloven. Inddrivelsen ved lønindeholdelse foretages af politiet. Justitsministeren skal efter forslaget kunne fastsætte nærmere regler om gennemførelsen af lønindeholdelsen.

Bestemmelsen omfatter såvel bødedomme som inden- og udenretlige bødedettagelser.

Både straffedom om konfiskation af et pengebeløb og vedtagelse af konfiskation af et pengebeløb vil på tilsvarende måde efter den foreslåede bestemmelse kunne tvangsfuldbyrdes enten ved udpantning eller ved lønindeholdelse.

Bestemmelsen omfatter ikke inddrivelse af tvangs bøder, idet disse bøder inddrives efter bestemmelsen i ikrafttrædelseslovens § 17.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, pkt. 3.2.

Til nr. 2

Det foreslås, at justitsministeren bemyndiges til at fastsætte nærmere regler om antagelse og vederlæggelse af bistandsværger samt om disses opgaver og nærmere beføjelser.

Der henvises til de almindelige bemærkninger pkt. 6.3.

Til § 2

Til nr. 1

Der henvises til de almindelige bemærkninger pkt. 2.2. De opgaver, der sigtes til i bestemmelsens sidste led, er opgaver som midlertidigt beskikket, yderligere dommer ved byret, jf. den foreslåede § 45, stk. 1, 1. pkt.

Til nr. 2 og 3

Civilretten og kriminalretten i Gladsaxe er i medfør af retsplejelovens § 17, stk. 3, blevet sammenlagt til retten i Gladsaxe med virkning fra den 1. august 1992 samtidig med, at den ene af dommerne er udnævnt til administrerende dommer.

Civilretten og kriminalretten i Kolding er på til-

svarende måde med virkning fra den 1. september 1993 sammenlagt til retten i Kolding.

Det foreslås derfor i nr. 2, at retten i Gladsaxe og retten i Kolding medtages i opregningen i § 16 a, stk. 1, af byretter med to dommere og en administrationsordning.

Forslaget i nr. 3 er alene en konsekvensrettelse, idet Gladsaxe og Kolding udgår i opregningen i § 17, stk. 1.

Til nr. 4

Der henvises til bemærkningerne til nr. 7 og nr. 16.

Til nr. 5

Der henvises til de almindelige bemærkninger pkt. 2.2.

Det fremgår af retsplejelovens § 55, at bestemmelserne om Den særlige Klagerets kompetence m.v. i retsplejelovens § 49, stk. 1 og stk. 4-10, finder tilsvarende anvendelse på midlertidigt beskikkede dommere. Disse regler vil således også finde anvendelse på dommere, der er midlertidigt beskikkede i medfør af den foreslåede bestemmelse.

Til nr. 6

Efter retsplejelovens § 51 tages beslutning om op-
hør af midlertidig beskikkelse til at beklæde et dommerembede efter retsplejelovens § 44 af den myndighed, der har meddelt beskikkelsen. Det foreslås, at bestemmelsen også skal gælde ved tilbagekaldelse af midlertidig beskikkelse efter den foreslåede § 45.

Til nr. 7

Bestemmelsen indeholder en afvigelse fra den gældende bestemmelse i § 154, stk. 2, hvorefter retens beslutning om, hvorledes meddelelser skal gives, ikke er genstand for kære.

Forslaget skal ses i sammenhæng med forslaget i nr. 16, hvorefter retten kan bestemme, at stævningen i en borgerlig sag i 1. instans ikke skal forkyndes. Det må antages, at en borgerlig sag i visse – fåtallige – tilfælde ikke lader sig gennemføre uden forkyndelse af stævningen, eksempelvis hvor forkyndelse (tingfæstning) efter gældende ret afbryder forældelse, eller hvor forkyndelse i Statstidende er nødvendig, jf. § 159. For at sikre sagsøgers retsstilling i sådanne tilfælde bør bestemmelsen om at undlade forkyndelse derfor kunne indbringes for højere ret.

Til nr. 8

Med denne bestemmelse om personlig forkyndelse gøres – som særlig betryggelse for den tiltalte, der dømmes som udebleven – en undtagelse fra hovedreglen i § 163, stk. 1, hvorefter en forkyndelse er gyldig, selv om meddelelsen ikke kommer til vedkom-

mendes kundskab. Stk. 1 skal sammenholdes med § 157, hvorefter forkyndelse kan ske for medlemmer af husstanden, udlejer, arbejdsgiver m.fl. Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger pkt. 5.2.2.

Til nr. 9.

Forslaget fraviger det gældende princip i § 165, stk. 2, hvorefter statskassen afholder vederlaget for forkyndelse, når sagen behandles af retten.

Forslaget skal ses i sammenhæng med forslaget i nr. 10 om forkyndelse af en civil udeblivelsesdom, hvor retten har bestemt, at forkyndelse af stævningen ikke skal ske. Det præciseres ved den foreslåede bestemmelse, at den, der ønsker en sådan dom forkyndt, selv skal betale vederlaget derfor.

Det forudsættes, at henvendelse om stævningsmandsforkyndelse af dommen skal ske til stævningsmanden, der beregner og opkræver vederlaget uden rettens medvirken.

Er udeblivelsesdom afsagt i en straffesag efter § 934, stk. 1, og er der i den forbindelse taget stilling til et borgerligt krav, er det endvidere forudsat, at statskassen som hidtil i henhold til den almindelige regel afholder udgiften til forkyndelse begæret af den forurettede.

Til nr. 10

Efter den gældende bestemmelse i § 219, stk. 3, 1. pkt., skal parterne tilsiges til at høre dommen afsagt, dersom det ikke ved optagelsen af sagen til dom er tilkendegivet, hvornår dommen vil blive afsagt. I 2. pkt. bestemmes, at hvis en part ikke således er sat i kendskab om afsigelsestiden, regnes de ellers fra afsigelsen løbende processuelle frister for hans vedkommende fra det tidspunkt, hvor han får afgørelsen forkyndt.

Bestemmelserne i § 219, stk. 3, må sammenholdes med § 162. Af den sidstnævnte bestemmelse fremgår, at når retten i et retsmøde træffer beslutning om tidspunktet for et nyt møde, anses beslutningen for at være forkyndt for de personer, der er til stede i retsmødet, og at det samme gælder med hensyn til personer, som ikke er til stede, men som er lovligt tilsagt til retsmødet. Det antages, at den lovligt tilsagte (stævned) sagsøgte, der udebliver fra det første retsmøde, som følge heraf ikke har krav på at modtage tilsigelse i henhold til § 219, stk. 3, 1. pkt., hvis det ved sagens optagelse til dom i det første retsmøde er tilkendegivet, hvornår dommen vil blive afsagt. I tilfælde af udeblivelse under de anførte omstændigheder kan der altså afsiges dom uden yderligere særlig meddelelse til sagsøgte, således at de processuelle frister regnes fra tidspunktet for afsigelsen.

Forslaget i nr. 10 har sammenhæng med forslaget i nr. 16 og nr. 17, hvorefter retten kan bestemme, at stævningen ikke skal forkyndes, men sendes til sagsøgte. Er stævningen i givet fald sendt til sagsøgte, og har retten sendt indkaldelse til sagsøgte med forskriftsmæssigt varsel, jf. § 351, stk. 1, er sagsøgte lovligt tilsagt. Udebliver sagsøgte i første retsmøde, kan sagen optages til dom, jf. § 354, stk. 3.

Anvendelse af de ovenfor angivne almindelige regler vil i sådanne tilfælde føre til, at de processuelle frister løber fra afsigelsen af udeblivelsesdommen.

Hvis stævningen sendes til sagsøgte, har man imidlertid ikke samme sikkerhed for, at sagsøgte er bekendt med sagen, som hvis stævningen (indkaldelsen til retsmødet) havde været forkyndt. Det foreslås derfor, at de processuelle frister for sagsøgtes vedkommende regnes fra forkyndelsen af dommen, når dom i tilfælde som de nævnte er afsagt i henhold til § 354, stk. 3 (udeblivelsesdom). Dette gælder også, selv om det måtte kunne bevises, at sagsøgte var bekendt med sagen (og tidspunktet for retsmødet) inden afsigelsen.

For sagsøgerens vedkommende løber fristerne i henhold til de almindelige regler, dvs. fra afsigelsestidspunktet.

Ovenstående bemærkninger gælder alene tilfælde, hvor forberedelsen af sagen efter rettens bestemmelse skal ske i retsmøde, jf. § 351, stk. 1. Forslaget angår imidlertid også visse tilfælde, hvor retten i henhold til § 352, stk. 1, har bestemt, at forberedelse ikke skal ske i retsmøde.

De almindelige regler i § 219, stk. 3, gælder ikke sager, der forberedes uden indkaldelse til retsmøde, jf. § 354, stk. 6, sidste pkt. At § 219, stk. 3, ikke gælder, indebærer, at fristerne regnes fra afsigelsen af dommen.

De hidtidige regler bygger på forudsætningen om, at stævning og et nærmere pålæg om at indlevere svarskrift er forkyndt for sagsøgte. Det foreslås derfor, jf. ovenfor, at de processuelle frister for sagsøgtes vedkommende regnes fra forkyndelsen af dommen, når dommen er afsagt i henhold til § 354, stk. 6, uden at sagsøgte har indleveret svarskrift til retten. Dette gælder, selv om det godtgøres, at sagsøgte var bekendt med sagen (og svarfristen) inden afsigelsen.

Efter § 354, stk. 6, kan udeblivelsesdom endvidere afsiges, når sagsøgte vel har indleveret svarskrift, men ikke rettidigt, og når svarskriftet er mangelfuldt eller ikke ledsaget af de nødvendige dokumenter. I sidstnævnte tilfælde indebærer forslaget, at de processuelle frister som hidtil regnes fra afsigelsen af dommen, da man har sikkerhed for, at sagsøgte kender til sagen.

§ 219, stk. 3, skal som hidtil ikke være gældende for sagsøgeren i sager, der forberedes uden indkaldelse til retsmøde. For sagsøgerens vedkommende løber fristerne derfor fra domsafsigelsen.

Til nr. 11

I den gældende bestemmelse i § 219, stk. 4, 2. pkt., er det bestemt, at udskrift af en fældende straffedom skal forkyndes for tiltalte, hvis tiltalte ikke er til stede ved domsafsigelsen. I andre tilfælde meddeles der ham på begæring udskrift uden betaling.

Forslaget indebærer, at en tiltalt, der ikke har været til stede ved domsafsigelsen, altid skal have udskrift af dommen. Udskriften skal ikke forkyndes, hvis dommen er frifindende, hvis tidspunktet for domsafsigelsen var tilkendegivet tiltalte, eller hvis sagen er omfattet af § 934. Denne ordning gælder ikke, hvis borgerligt krav er forfulgt under sagen, eller hvis sagen er fremmet i hans fravær, jf. nærmere herom nedenfor.

For så vidt angår fældende domme svarer forslaget til den gældende ordning vedrørende borgerlige sager, jf. nærmere om § 219, stk. 3, og § 162 ovenfor.

Forslaget har i praksis først og fremmest betydning for udeblivelsesdomme i bødesager, der behandles efter reglerne i kapitel 81, jf. § 934, stk. 1, idet tiltalte som regel overværer afsigelsen af andre straffedomme.

Efter § 999, stk. 1, kan en straffedom ikke fuldbyrdes, før fristen for anke efter lovens almindelige regel er udløbet, eller ankeafkald er meddelt. Forslaget hindrer ikke, at der ved meddelelsen af en bødedom vedlægges giro-indbetalingskort med fornøden betalingsfrist. Derimod kan meddelelse om dommen ikke gives i forbindelse med en fogedsag, jf. straffelovens § 52, stk. 3, jf. retsplejelovens § 486, stk. 1.

Det foreslås, at den gældende bestemmelse i § 219, stk. 4, 3. pkt., hvorefter der af alle domme tilstilles statsadvokaten udskrift, udgår som overflødig. Der tilsigtes ikke herved nogen ændring af gældende praksis.

Efter den gældende bestemmelse i § 219, stk. 4, 4. pkt., bliver det ved afsigelsen eller forkyndelsen af en fældende dom at betyde domfældte, inden hvilken frist og på hvilken måde han kan fremsætte meddelelse om anke.

Denne bestemmelse foreslås afløst af bestemmelserne i retsplejelovens § 219, stk. 6, som affattet ved forslaget, således at tiltalte skal vejledes om retsmidlerne mod afgørelsen. Vejledningen skal gives ved domsafsigelsen, hvis tiltalte er til stede, og ellers ved den efterfølgende meddelelse. Ordet »meddeler« omfatter forkyndelse, hvor dette er påbudt, jf. forslagets stk. 6. Bestemmelsen indebærer bl.a., at dom-

fældte skal have oplysning om genoptagelsesreglerne. Dette vil navnlig kunne have betydning, når dommen er afsagt i medfør af § 934, stk. 1. Hvis tilsigelsen i en sådan sag ikke er forkyndt – se forslaget i nr. 23 – kan vejledningen om eventuelle muligheder for genoptagelse være afgørende og efter omstændighederne vigtigere end ankevejledningen.

Vejledning i forbindelse med den efterfølgende meddelelse til en tiltalt, som ikke har været til stede ved domsafsigelsen, kan fortsat gives skriftligt.

Endvidere foreslås nogle rent sproglige ændringer i bestemmelserne.

Efter den gældende bestemmelse i § 219, stk. 4, *sidste pkt.*, finder reglen i stk. 3 tilsvarende anvendelse, hvis der under sagen er nedlagt påstand om erstatning.

Som det fremgår af det foregående sammenholdt med forslaget i nr. 23, foreslås, at små bødestraffesager som udgangspunkt skal kunne behandles uden forkyndelse. Udeblivelsesdom i en sådan sag skal kunne afsiges, når tilsigelsen er sendt til tiltalte ved almindeligt brev, men det er en konsekvens af henvisningen til stk. 3, at dommen i så fald skal forkyndes, hvis der er taget stilling til et borgerligt krav. Har tiltalte (uden forudgående forkyndelse) givet møde under sagen, vil meddelelse om efterfølgende retsmøder – og dermed om tidspunktet for domsafsigelse – efter omstændighederne være forkyndt efter bestemmelsen i retsplejelovens § 162, således at forkyndelse af dommen er uforuden.

Hvis tiltalte er dømt som udebleven, jf. § 934, stk. 1, kan straffesagen genoptages efter de nærmere betingelser i § 987, stk. 1.

I tilfælde, hvor tilsigelsen ikke er forkyndt for den tiltalte, der er dømt som udebleven, må den tiltaltes oplysning om, at stævningen ikke er kommet til hans kendskab, som altovervejende hovedregel lægges til grund, således at genoptagelse kan finde sted. Er hverken tilsigelsen eller dommen forkyndt, og fremsættes anmodning om genoptagelse ikke rettidigt, jf. § 987, stk. 1, 2. pkt., sammenholdt med § 948 og § 963, stk. 3, må en anmodning om genoptagelse efter fristens udløb, jf. § 949, stk. 2, i almindelighed imødekommes af retten, hvis den bødefældte oplyser, at han hverken har modtaget tilsigelsen eller dommen. En begæring om genoptagelse af straffesagen må anses for at omfatte et eventuelt erstatnings spørgsmål, medmindre tiltalte tilkendegiver andet. Erstatningsafgørelsen kan af domfældte forlanges genoptaget efter reglerne i § 367, uanset om betingelserne for genoptagelse efter § 987, stk. 1, er opfyldt.

Til nr. 12

Forslaget skal ses i sammenhæng blandt andet med forslaget i nr. 9, hvorefter sagsøgeren (domhaveren) selv skal betale vederlaget til stævningsmandsforkyndelse af udeblivelsesdomme afsagt uden forkyndelse af stævning. Det foreslås, at sagsøgeren som hovedregel ikke skal kunne få udgiften til forkyndelse af en sådan dom godtgjort hos sagsøgte.

Det følger allerede af principperne i den gældende lovgivning om sagsomkostninger, jf. navnlig § 312, at sagsøgeren i almindelighed ikke særskilt kan opnå en sådan godtgørelse.

Omkostningerne ved den enkelte forkyndelse er som udgangspunkt beskeden (ved brevforkyndelse udgør de mindst 7,50 kr.). Efter de gældende lovbestemmelser ansættes sagsomkostninger under ét til en rund sum, således at udgifterne så vidt muligt erstattes fuldt ud. Normaludgiften til forkyndelse har en så ringe størrelse, at den ikke giver grundlag for at tilkende sagsøgeren omkostninger i videre omfang end sket ved dommen.

Sagsøgeren bør som regel heller ikke kunne få godtgørelse for ekstraordinære udgifter til forkyndelse af dommen.

Omkostninger til forkyndelse af de omhandlede domme kan kun tillægges, hvis det må antages, at sagsøgte har villet unddrage sig forkyndelse.

Udgiften til forkyndelse af dommen må betragtes som en omkostning ved gennemførelse af kravet, jf. herved § 503, stk. 1. Spørgsmålet om sagsøgeren kan forlange udgiften godtgjort af sagsøgte, skal derfor afgøres af fogedretten, medmindre sagen genoptages, eller dommen ankes.

Til nr. 13 og 14

Ved de foreslåede bestemmelser indføres der pligt for sagsøgeren til ved sagsanlægget at indlevere kuvert med sagsøgtes navn og adresse og med rettens afsenderbetegnelse. Endvidere foreslås justitsministeren bemyndiget til at udfærdige bestemmelser om kuverterne. Justitsministeren vil i medfør af bemyndigelsesbestemmelsen bl.a. – ligesom for stævningsgenparterne – kunne fastsætte regler om kuverternes antal. Justitsministeren vil også kunne undtage for pligten til at indlevere kuvert og genparter, f.eks. i tilfælde, hvor der foreligger oplysninger om afkald på kald og varsel i henhold til retsplejelovens § 160.

Ved den foreslåede bestemmelse i § 348, stk. 4, tilsigtes det præciseret, at ny, ajourført kuvert skal indleveres, når sagen ønskes foretaget på ny, og retten har truffet bestemmelse om, at stævningen ikke skal forkyndes, medmindre sagsøgte selv har oplyst adressen over for retten. Bestemmelsen hindrer ikke, at retten selv udfærdiger kuvert, for eksempel på

grundlag af nye oplysninger fra postvæsenet. Indleveres behørig kuvert ikke, kan sagen afvises.

Til nr. 15

Forslaget er en følge af forslagene i nr. 13 og 14 om indlevering af kuvertmateriale m.v.

Til nr. 16-18

Ifølge den gældende almindelige bestemmelse i § 350 lader retten stævningen forkynde for sagsøgte på grundlag af de oplysninger, som stævningen indeholder. Samtidig med forkyndelsen skal der udleveres en vejledning til sagsøgte om, hvad han bør foretage sig til varetagelse af sine interesser.

Efter forslaget til en ny § 350, stk. 2, kan retten bestemme, at stævningen ikke skal forkyndes.

Det er forudsat, at retten kan træffe generel bestemmelse om, at stævningerne eller visse typer af stævninger i borgerlige sager i 1. instans ikke skal forkyndes. Sagsøgeren har intet krav på, at retten lader stævningen forkynde, medmindre sagsøgeren kan godtgøre, at det kan medføre, at han lider retstab, hvis der ikke sker forkyndelse, eksempelvis af hensyn til fristafbrydelse m.v. (tingfæstning), jf. bemærkningerne til nr. 7.

Hvis rettens bestemmelse om, at stævningen ikke skal forkyndes, begæres omgjort, må begæringen være ledsaget af nylig udfærdiget folkeregisterattest eller tilsvarende oplysninger. Der skal endvidere redegøres for årsagen til, at forkyndelse af stævningen er fornøden. Rettens beslutning bør som hovedregel ikke omgøres, blot fordi folkeregisteroplysningerne eller tilsvarende foreliggende oplysninger formodes ikke længere at være aktuelle. Er sagsøgte således ifølge folkeregistret stadig tilmeldt adressen, bør begæring om forkyndelse som udgangspunkt ikke imødekommes, medmindre andre grunde – herunder f.eks. en særlig retspraksis vedrørende den pågældende type sager – tilsiger dette. Er sagsøgte adresseforhold usikre, må sagsøgeren som regel selv afklare forholdene. Omkostningerne bør i denne forbindelse gennemgås og af sagsøgeren selv. Det vil under den foreslåede ordning normalt ikke være rimeligt at erstatte sagsøgeren omkostninger påløbet før genoptagelse af sagen i tilfælde, hvor det må lægges til grund, at sagsøgte ikke forud for forkyndelsen af dommen i tide var bekendt med stævningen. Dette udgangspunkt kan dog fraviges, særligt hvis det godtgøres, at sagsøgte har optrådt chikanøst for at forhale sagen. Der henvises i øvrigt til bemærkningerne under nr. 12.

Forslaget går endvidere som berørt ud på, at retten skal sende stævningen og de øvrige dokumenter

til sagsøgte adresse, således som sagsøgeren har angivet denne på den indleverede kuvert, jf. bemærkningerne til nr. 13 og 14. Retten foretager ingen efterprøvelse af sagsøgerens oplysninger om sagsøgte adresse. I forbindelse med fremsendelsen vil retten som hidtil normalt ved påtegning på stævningen (genparten) indkalde sagsøgte til møde, jf. § 351, eller – hvis sagen forberedes skriftligt, jf. § 352 – pålægge sagsøgte at indlevere svarskrift. Retten vedlægger sædvanlig vejledning til sagsøgte om, hvad denne bør foretage sig til varetagelse af sine interesser.

Rettens forpligtelse til at sende genparter forud sætter, at stævning og kuvert er forsynet med en angivelse af sagsøgte navn og adresse, der må formodes at være rigtig. Hvis fremsendelse ikke kan ske på det oplyste grundlag, kan retten give sagsøgeren meddelelse derom, eventuelt ved at tilbagesende stævningen. Herefter må sagsøgeren sørge for at skaffe rigtig og tydelig adresse m.v. Retten har intet ansvar for følgerne af eventuelle fejl i angivelserne af modtager- og afsenderbetegnelserne.

§ 350, stk. 3, om afvisning af sagen ved unøjagtige adresseoplysninger sigter mod at tilskynde til større nøjagtighed og aktualitet i sagsøgerens oplysninger vedrørende sagsøgte og at flytte risikoen for mangelfuld adresseoplysning m.v. fra statskassen til sagsøgeren, således at der opnås en begrænsning af udgifterne til forkyndelse.

Når retten i medfør af den foreslåede bestemmelse afviser sagen, følger det af retsafgiftslovens § 8, at der skal svares ny afgift, hvis sagen genanlægges.

I de tilfælde, hvor stævningsmandsforkyndelse ikke kan gennemføres, går stævningsmandens erklæring typisk ud på, at ingen har været at træffe på adressen, at den pågældende er flyttet (enten underforstået: hvorhen vides ikke, eller suppleret med oplysning om ny adresse), eller at pågældende ikke ses at bo eller er ukendt på adressen. Disse typeerklæringer kan være udbygget navnlig med oplysning om, at lokaliteten (huset/lejligheden) er tom, og at navnet på døren er et andet end anført i stævningen.

Bestemmelsen tager navnlig – men ikke udelukkende – sigte på de tilfælde, hvor stævningsmandens undersøgelser viser, at den pågældende er flyttet. Det bør som udgangspunkt påhvile sagsøgeren at holde sig orienteret om modpartens adresseforhold, således at det er sagsøgeren, der i denne forbindelse bærer risikoen for, at sagsøgte flytter, også i tidsrummet mellem sagsanlæg og (forgæves) forkyndelse. Har stævningsmanden erklæret, at den pågældende ikke ses at bo eller er ukendt på adressen, kan afvisning imidlertid også komme på tale, især hvis stæv-

ningsmanden må gentage erklæringen efter nyt forsøg iværksat på sagsøgerens begæring.

Efter stævningmandsinstruksen, jf. bekendtgørelse nr. 255 af 20. juni 1972, skal stævningmanden henvende sig på den pågældende bopæl eller opholdssted, subsidiært arbejdssted. Kan forkyndelsen ikke gennemføres, skal stævningmanden på anden nærmere angivet måde søge at indhente sådanne oplysninger, at han kan foretage forkyndelsen, eller subsidiært afgive sagen til politiet.

Forslaget indebærer ingen ændring af stævningmandens forpligtelser. Der er imidlertid intet til hinder for, at stævningmandens undersøgelser afbrydes efter rettens bestemmelse, før de er tilendebragt efter stævningmandsinstruksen, således at der på det foreliggende grundlag kan tages stilling til spørgsmålet om afvisning.

Forslaget gælder også de tilfælde, hvor forkyndelse iværksættes som brevforkyndelse eller postforkyndelse.

Det er forudsat, at retten i medfør af § 222 kan omgøre en beslutning om afvisning, når nye oplysninger foreligger, eller når retten i øvrigt finder det hensigtsmæssigt. Det vil normalt ikke give anledning til omgørelse, at sagsøgeren blot berigtiger de mangelfulde oplysninger. Hvis afvisningen omgøres, regnes tidspunktet for sagsanlæg fra indleveringen af stævningen til retten, jf. § 348, stk. 1.

I § 313 er det bestemt, at når sagen i det hele afvises, betragtes den med hensyn til sagsomkostninger som tabt af sagsøgeren. Sagsøgeren kan således ikke regne med at få hverken retsafgift eller andre omkostninger i forbindelse med den afviste retssag godtgjort hos sagsøgte.

Afvisning af en fogsødsag, jf. § 489, som følge af mangelfulde adresseoplysninger m.v. kan foretages af personer med særlig bemyndigelse efter § 17 a, stk. 2. Forslaget i nr. 4 sammenholdt med nr. 16 sigter mod at etablere en tilsvarende ordning vedrørende borgerlige sager.

Forslagene i nr. 17 og 18 er konsekvensændringer som følge af forslaget i nr. 16.

Til nr. 19

Efter den gældende ordning sikres der ved forkyndelsen af stævningen i en borgerlig sag bevis for, at der er givet meddelelse om retssagen til sagsøgte eller en anden inden for en i loven nærmere angivet kreds af personer med særlig tilknytning til sagsøgte.

Efter ordningen foreslået i nr. 16 opnås der ikke tilsvarende bevis, medmindre sagsøgte reagerer. Er genpart af stævning behørigt afsendt, og reagerer sagsøgte ikke, kan udeblivelsesdom afsiges, også selv om sagsøgtes passivitet skyldes, at brevet fra ret-

ten med stævningen ikke er nået frem. I sådanne tilfælde må der lægges afgørende vægt på at sikre sagsøgtens adgang til at benytte retsmidlerne mod den afsagte dom, først og fremmest genoptagelse, hvis betingelserne for at anfægte dommen i øvrigt er opfyldt.

Bestemmelsen indebærer, at domme, der afsiges uden forudgående forkyndelse og uden reaktion fra sagsøgte, skal indeholde bemærkning om, at forkyndelse af stævningen er undladt. Bemærkningen skal tjene til at henlede bl.a. fogedrettens opmærksomhed på forholdet, hvis det bliver aktuelt at tvangsfuldbyrde dommen.

Den foreslåede bestemmelse gælder efter sin placering i lovtjeksten direkte tilfælde, hvor dom afsiges uden forudgående forkyndelse af stævningen, efter at sagsøgte er udeblevet fra første retsmøde, jf. § 354, stk. 3. Gennem henvisningen i § 354, stk. 6, 1. pkt., angår forslaget også tilfælde, hvor dom afsiges uden forudgående forkyndelse af stævningen, og hvor sagsøgte undlader at indlevere svarskrift, efter at retten har truffet bestemmelse om, at sagen ikke skal forberedes i retsmøde, jf. § 352, stk. 1.

Til nr. 20

Efter forslaget påhviler det den, der søger fuldbyrdelse af de i retsplejelovens § 219, stk. 4, omhandlede domme, på tidspunktet for begæringen at godtgøre, at dommen er forkyndt for skyldneren. Hvis dokumentation herfor mangler, når anmodningen indgives, afviser fogedretten sagen, jf. § 489, stk. 1.

De i § 934, stk. 1, omhandlede domme – med eventuelt pådømte erstatningskrav – vil efter forslaget kunne tvangsfuldbyrdes uden sådan dokumentation, jf. retsplejelovens § 219, stk. 6, 1. pkt., som affattet ved lovforslaget.

Der henvises i øvrigt til bemærkningerne til nr. 19 vedrørende fogedrettens mulighed for at konstatere, om en civil dom er afsagt uden forudgående forkyndelse.

Til nr. 21

Der indføres med denne bestemmelse obligatorisk forsvarerbeskikkelse i sager, hvor domsforhandlingen fremmes i tiltaltes fravær efter forslaget til § 847, stk. 3, nr. 4. Om ordningens praktiske gennemførelse henvises til det under pkt. 5.2.5. anførte.

Til nr. 22

Den foreslåede nye affattelse af § 847 har karakter af en samlet bestemmelse om mulige konsekvenser af tiltaltes udeblivelse for behandlingen af en straffesag. Adgangen til uden bevisførelse at anse tiltaltes udeblivelse som en skylderkendelse er dog fortsat

forbeholdt de mindre straffesager, hvor der alene bliver tale om bødestraf, jf. bestemmelsen i retsplejelovens § 934, stk. 1, som opretholdes uændret. Der indføres således i princippet samme muligheder for afhøring af vidner og syns- og skønsmænd, for fremme af domsforhandlingen og for afsigelse af udeblivelsesdom i sager efter såvel kapitel 77 om domsforhandling ved landsret som kapitel 80 og 81 om domsforhandling for byret, jf. henvisningen i § 928, stk. 1, og § 939 til kapitel 77.

Der er efter forslaget ikke noget til hinder for, at retten først træffer afgørelse om f.eks. afhøring af vidner efter *stk. 2* og derefter om fremme af domsforhandling efter *stk. 3*.

Stk. 1 og 2 svarer til den gældende *stk. 1*, bortset fra, at kravet om forsvarersamtykke til afhøringen er udgået, jf. de almindelige bemærkninger pkt. 5.2.8.

Afgørelse om fremme af en sag efter *stk. 3*, forudsætter, at retten ikke finder tiltaltes tilstedeværelse nødvendig. Det følger heraf, at afgørelsen ikke kan være endelig, og at retten derfor kan beslutte at standse den fortsatte domsforhandling, såfremt der efterfølgende kommer oplysninger frem, som efter rettens opfattelse gør det påkrævet eller ønskeligt, at tiltalte er til stede.

Der foreslås i *stk. 3, nr. 3*, en sproglig præcisering i forhold til den nugældende § 847, *stk. 2, nr. 3, litra a*, således at domsforhandling kan fremmes til dom i tiltaltes fravær, hvis retten ikke finder tiltaltes tilstedeværelse nødvendig, når der under sagen alene er spørgsmål om frihedsstraf i 6 måneder eller derunder, konfiskation, rettighedsfrakendelse eller erstatning, og tiltalte har givet samtykke til sagens fremme. Formuleringen modsvarer den i § 934, *stk. 3*, anvendte.

Det fremgår af de almindelige bemærkninger, pkt. 5.2.7., at reglen i *stk. 3, nr. 4*, hovedsagelig er tiltænkt anvendt af domstolene i forbindelse med de mindre, ukomplicerede og mere takstmæssige lovovertrædelser og navnlig inden for færdselslovsområdet.

Efter *stk. 4* kræves det som en betingelse for at anvende de nye muligheder for at idømme frihedsstraf i tiltaltes fravær, at tilsigelsen til retsmødet er forkyndt for den pågældende personlig. Der skal endvidere være givet oplysninger om muligheden for, at han dømmes som udebleven. Det forudsættes i den forbindelse, at den tiltalte oplyses om muligheden for idømmelse af frihedsstraf.

Såfremt muligheden for at lade tiltalte anholde ønskes bibeholdt som alternativ til afsigelse af udeblivelsesdom, skal der som hidtil gives udtrykkelig oplysning herom i forbindelse med oplysningen om muligheden for afsigelse af udeblivelsesdom, jf. herved § 757.

Til nr. 23.

Efter de gældende bestemmelser i § 932, *stk. 1*, der gælder tiltale for byret, henholdsvis Sø- og Handelsretten i sager, hvor der ikke bliver tale om højere straf end bøde eller hæfte, skal dommeren lade tiltalte tilsige. Tilsigelsen skal forkyndes.

Det foreslås, at kravet om forkyndelse af tilsigelsen ikke skal gælde tilfælde, hvor der under sagen ikke er spørgsmål om højere straf end bøde. Retten kan efter forslaget bestemme, at forkyndelse skal ske, men det er forudsat, at sådan bestemmelse kun træffes undtagelsesvis.

Tilsigelsen skal herefter sendes til tiltalte på den af anklagemyndigheden opgivne adresse med en frist på normalt mindst 14 dage fra afsendelsen. En genpart af anklageskriftet vedlægges, medmindre tiltalte er gjort bekendt med tiltalen i forbindelse med en tilkendegivelse efter § 931 («bødeforelæg»).

Er tilsigelsen afsendt til tiltaltes adresse, og udebliver tiltalte uden oplyst lovligt forfald (eller nægter han at afgive forklaring), følger det af § 934, *stk. 1*, at retten kan anse ham som den, der vedgår det ham påsigtede forhold, og påkende sagen uden videre bevisførelse, dvs. afsige dom.

En udeblivelsesdom afsagt i henhold til § 934, *stk. 1*, kan ikke frit ankes af tiltalte. Dette følger af bestemmelsen i § 962, *stk. 2, 2. pkt.*, hvorefter det bl.a. er en betingelse for tiltaltes anke af byrettens dom, at den tiltalte har givet møde i sagen. Efter de nærmere bestemmelser i § 962, *stk. 3*, kan justitsministeren dog undtagelsesvis tillade anke.

Tiltalte kan derimod begære sagen genoptaget efter nærmere regler. Af § 987, *stk. 1*, følger det bl.a., at en udebleven tiltalt, som er domfældt ved byret, henholdsvis Sø- og Handelsretten, uden at anke overensstemmende med kapitel 83, står ham åben, kan begære sagen genoptaget til ny forhandling, når han godtgør, at han har haft lovligt forfald og ved ham utilregnelige omstændigheder har været forhindret fra i tide at anmelde dette, eller at stævningen ikke betimelig er kommet til hans kundskab.

Efter bestemmelsen i § 987, *stk. 1*, påhviler det således domfældte at godtgøre, at betingelserne for genoptagelse er til stede. Det er forudsat ved forslaget, at der anlægges en meget lempelig vurdering, hvis tiltalte oplyser, at han ikke har fået meddelelse om tilsigelsen.

Genoptagelsesbegæringen skal efter § 987, *stk. 1, 2. pkt.*, fremsættes over for den ret, som har afsagt dom i sagen, inden for den frist, der er bestemt i § 948, jf. § 949. Denne fristbestemmelse foreslås i nr. 25 og 26 modificeret gennem ændringen af § 963, *stk. 3*, sammenholdt med den ændrede § 987, *stk. 1, 2. pkt.*, således, at fristen regnes fra det tidspunkt,

hvor domsudskrift er sendt til tiltalte. Domfældtes genoptagelsesbegæring skal herefter fremsættes inden 14 dage efter, at dommen er sendt til ham, jf. forslaget i nr. 25 og bemærkningerne hertil.

Nægtes genoptagelse, kan spørgsmålet i henhold til § 987, stk. 1, sidste pkt., indbringes for Den særlige Klageret.

Opstår der i forbindelse med straffuldbyrdelse tvist om, hvorvidt betingelserne for fuldbyrdelse i henhold til udeblivelsesdommen er opfyldt, skal anklagemyndigheden på domfældtes begæring i henhold til retsplejelovens § 998, stk. 1, forelægge spørgsmålet for den ret, der har afsagt dommen. I henhold til samme bestemmelse kan retten beslutte at udsætte fuldbyrdelsen.

Til nr. 24, 25 og 30.

Forslagene skal ses på baggrund af forslaget i nr. 11, hvorefter fældende straffedomme, der er afsagt i tiltaltes fravær, ikke altid behøver at blive forkyndt.

Efter de gældende regler regnes ankefristen i straffesager i forhold til tiltalte fra dommens forkyndelse, når han ikke har været til stede ved afsigelsen, jf. § 948, stk. 1, og § 966, stk. 1. Den tilsvarende frist for ansøgning om tilladelse til anke af en bødesag regnes ligeledes fra forkyndelsen, jf. § 962, stk. 3. Det samme gælder fristen for at fremsætte krav om erstatning i anledning af strafferetlig forfølgning i medfør af §§ 1018 a-d, jf. § 1018 e, når tiltalte ikke har været til stede ved afsigelsen.

Forslagene indebærer, at de nævnte frister skal regnes fra dommens afsigelse, fra dens forkyndelse eller fra den dag, anklagemyndigheden har sendt den tiltalte udskrift af dommen.

Fristerne regnes fra domsafsigelsen, hvis tiltalte var mødt eller gjort bekendt med tidspunktet for domsafsigelsen, og fra forkyndelsen, når forkyndelse af dommen er påbudt, jf. § 219, stk. 6. Dette indebærer, at fristerne løber fra domsafsigelsen, selv om tiltalte ikke har været til stede, når han dog var tilsagt til afsigelsen – eventuelt ved, at det ved sagens optagelse er tilkendegivet, hvornår dommen vil blive afsagt, jf. § 162. Det påhviler altså den tiltalte, der vælger ikke at møde til domsafsigelsen, selv at holde sig orienteret om sagen af hensyn til retsvirkningerne af fristudløb, uanset at der efterfølgende vil blive givet meddelelse om dommen fra anklagemyndigheden. Anklagemyndigheden har således ikke pligt til at give meddelelse før ankefristens udløb.

I bødesager, der behandles efter retsplejelovens kapitel 81, gælder det samme, hvis tiltalte har givet møde, eller hvis tilsigelse (undtagelsesvis) er forkyndt for ham.

Efter bestemmelsen i § 987, stk. 1, 2. pkt., skal anmodning om genoptagelse normalt fremsættes inden den i § 948 nævnte frist på 14 dage. Den under nr. 25 foreslåede formulering af § 963, stk. 3, litra a, sammenholdt med den under nr. 26 foreslåede formulering af § 987, stk. 1, 2. pkt., indebærer, at fristen for så vidt angår sager, afgjort ved udeblivelsesdom, jf. § 934, regnes fra den dag, anklagemyndigheden har sendt tiltalte udskrift af dommen.

Til nr. 26

Den foreslåede formulering af § 987 indebærer, at den, der er idømt frihedsstraf som udebleven, kan begære straffesagen genoptaget, hvis han godtgør at have haft lovligt forfald, eller at stævningen (tilsigelsen) ikke er kommet til hans kundskab. Der bør ikke stilles større krav med hensyn til domfældtes dokumentation for at have haft lovligt forfald og at have været forhindret i at meddele retten dette. Om rækkevidden af denne bestemmelse henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger pkt. 5.2.6.

Samtidig er den gældende adgang til genoptagelse i nævningsager efter 1. led udgået, da den er uden praktisk betydning.

Tilføjelsen i stk. 1, 2. pkt., af en henvisning til § 963 indebærer, at fristen for så vidt angår sager, afgjort ved udeblivelsesdom, efter litra a regnes fra tilsendelsen af domsudskrift.

Til nr. 27

Der henvises til de almindelige bemærkninger pkt. 3.3.

Til nr. 28

Forslaget indebærer, at vederlag til en forsvarer, der beskikkes for en udebleven tiltalt efter reglen i § 731, stk. 1, litra i, afholdes endeligt af det offentlige. Om begrundelsen herfor henvises til pkt. 5.2.3.

Til nr. 29

Der er tale om en konsekvensrettelse som følge af ændringsforslaget under § 1.

Til § 3

Bestemmelsen vedrører lovens territoriale gyldighedsområde.

Til § 4

Det foreslås, at loven træder i kraft den 1. oktober 1994, dog således, at rejsedommerordningen kan iværksættes den 1. juni 1994.

Hvad angår de foreslåede bestemmelser om lønindeholdelse for bøder, sagsomkostninger og konfiskationsbeløb foreslås det, at loven skal finde anvendelse i det omfang, kravet er fastslået ved endelig dom eller vedtagelse efter lovens ikrafttræden, jf. § 4, stk. 2.

De foreslåede ændringer af bl.a. § 847 om udebli-velsesdomme kan også anvendes i alle sager, hvor

der ikke er rejst tiltale inden lovens ikrafttræden, jf. § 4, stk. 3.

Også så vidt angår de foreslåede ændringer af forkyndelsesreglerne skal tidspunktet for sagsanlæg eller tiltalerejsning være afgørende for, om en sag skal behandles efter de nye regler eller de hidtil gældende regler.

Bilag

*I dette bilag er (med mindre skrift)
indsat den gældende formulering af de bestemmelser,
der berøres af lovforslaget*

§ 1

I straffeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 886 af 30. oktober 1992, foretages følgende ændring:

1. § 52, stk. 3, ophæves, og i stedet indsættes:

»Stk. 3. Betales en bøde ikke, inddrives den, medmindre politiet skønner, at inddrivelse ikke er mulig eller væsentligt vil forringe den pågældendes levevilkår.

Stk. 4. Politiet kan inddrive bøder, sagsomkostninger og konfiskerede beløb i straffesager, der forfølges af det offentlige, ved udpantning og ved indeholdelse i den pågældendes indtægter efter reglerne om inddrivelse af personlige skatter i kildeskatteloven.

Stk. 5. Pålæg om indeholdelse efter stk. 4 gives af politiet, som også modtager de indeholdte beløb. Indeholdelsen sker efter indeholdelse for skatte- og afgiftskrav og krav på underhaltsbidrag. Politiet kan hos andre offentlige myndigheder indhente de oplysninger, der er nødvendige for at varetage indeholdelsen, herunder oplysninger om indkomst- og formueforhold. Endvidere kan politiet fra alle af offentlige myndigheder førte registre og de af domstolene førte registre over rettigheder over løsøre og fast ejendom kræve de oplysninger om skyldnerens forhold, som findes af betydning for tvangsfuldbyrdelsen. Oplysningerne meddeles skriftligt eller ved direkte dataoverførsel.

Stk. 6. Justitsministeren kan fastsætte regler om indeholdelse af indtægter efter stk. 4, herunder om politiets kontrol med indeholdelsen, om pligter og erstatningsansvar for den indeholdelsespligtige, om udpantningsret for beløb, som den indeholdelsespligtige hæfter for,

og om skyldnerens pligt til at give politiet oplysninger til brug ved indeholdelsen.

Stk. 7. For forsætlig eller uagtsom overtrædelse af bestemmelser, der er fastsat i medfør af stk. 6, kan fastsættes bødestraf. Der kan tillige fastsættes bestemmelser om bødeansvar for juridiske personer.«

§ 52. — — —

Stk. 2 — — —

Stk. 3. Betales en bøde ikke, bliver den at inddrive ved udpantning, medmindre politiet skønner, at inddrivelse ikke er mulig eller vil gøre føleligt skår i den bødefældtes livsvilkår.

2. I § 71 indsættes som stk. 3:

»Stk. 3. Justitsministeren fastsætter nærmere regler om antagelse og vederlæggelse af bistandsværger samt om disses opgaver og nærmere beføjelser.«

§ 71. Såfremt der bliver tale om at dømme en tiltalt til anbringelse i institution eller i forvaring efter reglerne i §§ 68-70, kan der af retten beskikkes ham en bistandsværge, så vidt muligt en person af hans nærmeste pårørende, der sammen med den beskikkede forsvarer skal bistå tiltalte under sagen.

Stk. 2. Er tiltalte dømt til anbringelse som nævnt i stk. 1, eller giver afgørelsen mulighed for sådan anbringelse, skal der beskikkes ham en bistandsværge. Denne skal holde sig underrettet om den dømtes tilstand og drage omsorg for, at opholdet og andre foranstaltninger ikke udstrækkes længere end nødvendigt. Beskikkelsen ophører, når foranstaltningen endeligt ophæves.

§ 2

I lov om rettens pleje, jf. lovbekendtgørelse nr. 905 af 10. november 1992 som ændret ved lov nr. 469 af 30. juni 1993, foretages følgende ændringer:

1. I § 4 indsættes efter stk. 2 som nyt stykke:
»Stk. 3. Der ansættes en dommer ved Østre Landsret og to dommere ved Vestre Landsret fortrinsvis til varetagelse af de i § 45 nævnte opgaver.«

Stk. 3 bliver herefter stk. 4.

§ 4. Der skal være 2 landsretter; østre landsret og vestre landsret. Under østre landsret henhører staden København og øernes amter, under vestre landsret Jyllands amter.

Stk. 2. Østre Landsret, der har sit sæde i København, består af en præsident og 45 andre landsdommere, Vestre Landsret, der har sit sæde i Viborg, består af en præsident og 22 andre landsdommere.

Stk. 3. I præsidentens forfald træder i fornødent fald det efter embedsalders ældste tilstedeværende medlem af retten i hans sted.

2. § 16 a, stk. 1, 3. pkt., affattes således:

»Retterne i Gladsaxe, Tåstrup, Hørsholm, Svendborg, Kolding og Skanderborg består af 2 dommere.«

§ 16 a. Retten i Randers består af 4 dommere. Retten på Frederiksberg samt retterne i Lyngby, Ballerup, Esbjerg, Horsens og Herning består af 3 dommere. Retterne i Tåstrup, Hørsholm, Svendborg og Skanderborg består af 2 dommere.

Stk. 2. ---

Stk. 3. ---

3. § 17, stk. 1, affattes således:

»Der ansættes 2 dommere ved retterne i Gentofte, Glostrup, Helsingør, Hillerød, Frederikssund, Holbæk, Slagelse, Næstved, Haderslev, Sønderborg, Vejle, Fredericia, Silkeborg, Viborg, Frederikshavn og Hjørring.«

§ 17. Der ansættes 2 dommere ved retterne i Gentofte, Gladsaxe, Glostrup, Helsingør, Hillerød, Frederikssund, Holbæk, Slagelse, Næstved, Haderslev, Sønderborg, Vejle,

Kolding, Fredericia, Silkeborg, Viborg, Frederikshavn og Hjørring.

Stk. 2. ---

Stk. 3. ---

Stk. 4. ---

4. I § 17 a, stk. 2, 1. pkt., indsættes efter »bemyndigelse til«: »at træffe afgørelser efter § 350, stk. 3, og«.

§ 17 a. ---

Stk. 2. Ved byretterne og ved sø- og handelsretten i København kan der meddeles andre personer bemyndigelse til at udføre faged-, skifte-, notarial- og tinglysningsforretninger samt faderskabssager, såfremt der ikke skal træffes afgørelse i tvistigheder. Personer, der er bemyndiget til at udføre fogedforretninger, kan dog efter dommerens nærmere bestemmelse træffe afgørelse efter § 490, § 494, stk. 2 og 3, og § 525. For så vidt angår sø- og handelsretten i København, Københavns byret og retterne i Århus, Odense, Ålborg og Roskilde, meddeles bemyndigelsen af rettens præsident. For så vidt angår de i § 16 a, stk. 1, nævnte retter, meddeles bemyndigelsen af den administrerende dommer. Ved de øvrige retter meddeles bemyndigelsen af dommeren.

5. Efter § 44 indsættes:

»§ 45. Landsrettens præsident kan meddele midlertidig beskikkelse som yderligere dommer ved en byret, når byrettens forhold tilsiger det. Bestemmelsen i § 44, stk. 4, finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 2. Beskikkelse efter stk. 1 kan uden ansøgning kun meddeles de i § 4, stk. 3 nævnte dommere, der gør tjeneste i landsretskredsen. Beskikkelsen kan i intet tilfælde meddeles udover et samlet tidsrum af 2 år.

Stk. 3. Sker beskikkelsen ved en af de i § 17, stk. 1 eller 4, omhandlede byretter, træffer landsretspræsidenten efter forhandling med byrettens medlemmer bestemmelse om, hvilke forretninger der skal varetages af den midlertidigt beskikkede dommer.«

§ 44. Midlertidig beskikkelse til højesteretsdommer kan ikke finde sted. Ved embedsledighed skal fast beskikkelse ske inden 6 måneders forløb.

Stk. 2. Til midlertidig at beklæde andre dommerembeder, når det på grund af em-

bedsledighed eller en fast dommers forfald måtte være nødvendigt, meddeler justitsministeren beskikkelse. Enhver dommer ved byret skal være forpligtet til, når det af fornævnte grunde skønnes fornødt, at modtage beskikkelse af Justitsministeriet til, foruden sit eget embede, midlertidig at beklæde et andet embede som dommer ved byret. Uden for tilfælde af sygdomsforfald kan embede som landsdommer, præsident eller vicepræsident i sø- og handelsretten eller som dommer ved byret ikke holdes besat ved midlertidig beskikkelse ud over et år. Hvor den midlertidige beskikkelse er foranlediget ved dommerens udførelse af andet offentligt hverv, skal dog den nævnte frist ved kongelig resolution kunne forlænges for indtil et år ad gangen på betingelse af, at ganske særlige grunde taler derfor, at samtykke gives af præsidenten for vedkommende kollegiale ret, eller for retspræsidenters og enkeltdommers vedkommende af præsidenten for den nærmeste overordnede ret, og at en fast ansat dommer midlertidig beskikkes i den pågældende stilling. Midlertidig beskikkelse ved kongelig resolution kan i intet tilfælde meddeles udover et samlet tidsrum af 3 år.

Stk. 3. Landsrettens præsident kan i påtrængende tilfælde, samt når den faste dommers forfald skønnes at ville blive kortvarigt, meddele bemyndigelse til midlertidigt at forestå embedet som dommer ved byret. Dette gælder dog ikke i Københavns byret og retterne i Århus, Odense, Ålborg og Roskilde. Meddelelse om bemyndigelse efter 1. pkt., skal straks gives til justitsministeren.

Stk. 4. Den, som beskikkes til midlertidig at beklæde et dommerembede, må være i besiddelse af de samme egenskaber, som udkræves til at beklæde embedet som fast dommer.

6. I § 51 ændres »jfr. § 44« til: »jf. § 44 og § 45«.

§ 51. Beslutning om ophør af midlertidig beskikkelse til at beklæde et dommerembede, jfr. § 44 eller af bemyndigelse til at udføre dommergerning, jfr. § 17 a, kan tages af den myndighed, der har meddelt den.

7. I § 154, stk. 2, indsættes som 2. pkt.:

»Det gælder dog ikke afslag på begæring

om forkyndelse af stævningen for sagsøgte, jf. § 350, stk. 2.«

§ 154. Meddelelser fra retten gives på den måde, som rettens formand bestemmer, medmindre loven indeholder anden forskrift herom.

Stk. 2. Rettens beslutning om, hvorledes meddelelser skal gives, er ikke genstand for kære.

8. I § 163 indsættes efter stk. 1 som nyt stykke:

»*Stk. 2.* I straffesager, hvor der er spørgsmål om frihedsstraf, kan vedkommende dog alene domfældes som udebleven, jf. § 847, stk. 3, nr. 4, såfremt forkyndelse er sket for denne personlig.«

Stk. 2 bliver herefter til stk. 3.

§ 163. En forkyndelse er gyldig, selv om meddelelsen ikke kommer til vedkommendes kundskab.

Stk. 2. Er det dokument, der skal forkyndes, kommet vedkommende i hænde, anses forkyndelsen for sket, selv om forkyndelsen ikke er foretaget i overensstemmelse med reglerne i §§ 155–157.

9. § 165, stk. 2, affattes således:

»*Stk. 2.* I sager, der behandles af retten, afholdes vederlaget for forkyndelse af statskassen bortset fra forkyndelse af de domme, der omhandles i § 219, stk. 4. Skal vederlaget ikke afholdes af statskassen, betales det forud af den, der begærer forkyndelsen foretaget.«

§ 165. — — —

Stk. 2. I sager, der behandles af retten, afholdes vederlaget for forkyndelse af statskassen. I øvrigt betales vederlaget forud af den, der begærer forkyndelsen foretaget.

Stk. 3. — — —

10. § 219, stk. 4, affattes således:

»*Stk. 4.* Har retten bestemt, at forkyndelse af stævningen ikke skal ske, og er sagsøgte dømt efter § 354, stk. 3, eller efter § 354, stk. 6, uden at have indleveret svarskrift, regnes de i stk. 3 nævnte frister for sagsøgtes vedkommende fra afgørelsens forkyndelse for ham.«

§ 219. — — —

Stk. 2. — — —

Stk. 3. — — —

Stk. 4. I straffesager bør tiltalte, hvis han er fængslet, bringes til stede ved dommens afsigelse. Er dommen fældende, og er tiltalte ikke til stede ved afsigelsen, bliver udskrift af dommen at forkynde for ham; i andre tilfælde meddeles der ham på begæring udskrift uden betaling. Af alle domme tilstilles der statsadvokaten udskrift. Ved afsigelsen eller forkyndelsen af en fældende dom bliver det at betyde domfældte, inden hvilken frist og på hvilken måde han kan fremsætte meddelelse om anke. Er der under sagen nedlagt påstand på erstatning, finder reglen i stk. 3 tilsvarende anvendelse.

11. I § 219 indsættes som stk. 5 og 6:

»*Stk. 5.* I straffesager bør tiltalte, hvis han er fængslet, bringes til stede ved dommens afsigelse.

Stk. 6. Er tiltalte ikke til stede ved afsigelsen, meddeler anklagemyndigheden ham udskrift af dommen. Udskriften af en fældende dom skal forkyndes, medmindre tiltalte er gjort bekendt med tidspunktet for domsafsigelsen, eller sagen er afgjort i medfør af § 934. Udskriften af dommen skal altid forkyndes, hvis sagen i medfør af § 847, stk. 3, nr. 1–5, er fremmet i tiltaltes fravær. Tiltalte vejledes om retsmidlerne mod afgørelsen. Vejledningen gives ved afsigelsen, hvis tiltalte er til stede, og ellers ved den efterfølgende meddelelse. Er borgerligt krav forfulgt under sagen, finder reglen i stk. 3 tilsvarende anvendelse.«

12. I § 312, stk. 2, indsættes efter 3. pkt.:

»Udgifter til forkyndelse af de afgørelser, der er nævnt i § 219, stk. 4, erstattes ikke, medmindre det må antages, at sagsøgte har forsøgt at unddrage sig forkyndelsen.«

§ 312. — — —

Stk. 2. Udgifter, der ikke har været fornødne for sagens forsvarlige udførelse, erstattes ikke. Hvilke udgifter, der i det givne tilfælde har været fornødne, afgør retten efter sit skøn. Udgifter til anvendelse af retsstenografer erstattes, når anvendelsen efter rettens skøn i den foreliggende sag har været velbegrundet. Beløbet ansættes under ét til en rund sum, således at udgift til advokatsalær erstattes med et passende beløb, og øvrige udgifter så vidt muligt erstattes fuldt ud. Tilkendelse af sa-

gens omkostninger skadesløst eller efter regning eller overhovedet på anden måde end med et bestemt, i dommen fastsat beløb kan således ikke finde sted, selv om der derom foreligger overenskomst mellem parterne.

Stk. 3. — — —

Stk. 4. — — —

Stk. 5. — — —

13. § 348, stk. 3 og 4, affattes således:

»*Stk. 3.* Med stævningen skal indleveres

- 1) genparter af denne,
- 2) genparter af de dokumenter, som sagsøgeren agter at påberåbe sig, for så vidt de er i hans besiddelse, og
- 3) kuvert med sagsøgte navn og adresse som modtagerbetegnelse og med rettens navn og adresse som afsenderbetegnelse.

Stk. 4. Der skal indleveres ny kuvert som nævnt i stk. 3, nr. 3, hvis retten har truffet bestemmelse efter § 350, stk. 2, og sagen begæres foretaget påny. Dette gælder dog ikke, når sagsøgte har angivet adresse i henhold til § 351, stk. 3.«

14. I § 348 indsættes som stk. 5:

»*Stk. 5.* Justitsministeren kan fastsætte bestemmelser om, at stævninger skal udfærdiges på særlige blanketter, og om genparter og kupper, jf. stk. 3 og 4.

§ 348. Sag anlægges ved indlevering af stævning til retten.

Stk. 2. Stævningen skal indeholde:

- 1) parternes navn og adresse, herunder angivelse af en postadresse i Danmark, hvortil meddelelser til sagsøgeren vedrørende sagen kan sendes, og hvor forkyndelse kan ske,
- 2) angivelse af den ret, ved hvilken sagen anlægges,
- 3) sagsøgerens påstand,
- 4) en kort fremstilling af de kendsgerninger, hvorpå påstanden støttes, og
- 5) angivelse af de dokumenter og andre beviser, som sagsøgeren agter at påberåbe sig.

Stk. 3. Med stævningen skal indleveres genparter af denne samt genparter af de dokumenter, som sagsøgeren agter at påberåbe sig, for så vidt de er i hans besiddelse. Justitsministeren fastsætter bestemmelser om antallet af genparter.

Stk. 4. Justitsministeren kan fastsætte bestemmelse om, at stævninger skal udfærdiges på særlige blanketter.

15. § 349, stk. 1, 2. pkt., affattes således:

»Det samme gælder, hvis der ikke indleveres genparter m.v. som fastsat i § 348, stk. 3 og 4, eller det indleverede ikke opfylder de krav, som fastsættes efter § 348, stk. 5.«

§ 349. Opfylder stævningen ikke kravene i § 348, stk. 2, nr. 1-4, og er den herefter uegnet til at danne grundlag for sagens behandling, afvises sagen ved en beslutning, der meddeles sagsøgeren. Det samme gælder, hvis der ikke indleveres genparter som fastsat i § 348, stk. 3, eller hvis stævningen ikke opfylder de krav, der måtte være fastsat efter § 348, stk. 4. Efter sagsøgerens anmodning træffes afgørelsen om afvisning ved kendelse.

Stk. 2. ---

16. I § 350 indsættes som stk. 2 og 3:

»*Stk. 2.* Retten kan bestemme, at stævningen ikke skal forkyndes. I så fald sender retten genparter som nævnt i § 348, stk. 3, nr. 1 og 2, til sagsøgte adresse som opgivet af sagsøgeren. Vejledning som nævnt i stk. 1 vedlægges.

Stk. 3. Retten kan afvise sagen, hvis angivelsen af sagsøgte navn og adresse, jf. § 348, stk. 2, nr. 1, er unøjagtig, således at forkyndelse ikke kan foretages på grundlag af sagsøgerens oplysninger. § 349, stk. 1, 3. pkt., og stk. 2, finder tilsvarende anvendelse.«

§ 350. Retten lader stævningen forkynde for sagsøgte på grundlag af de oplysninger, som stævningen indeholder. Samtidig med forkyndelsen skal der udleveres en vejledning til sagsøgte om, hvad han bør foretage sig til varetagelse af sine interesser.

17. § 351, stk. 1, affattes således:

»Retten indkalder parterne til et møde med et varsel, der i almindelighed skal være mindst 2 uger. Varslet regnes fra forkyndelsen eller tidspunktet for afsendelse i henhold til § 350, stk. 2.«

§ 351. Retten indkalder parterne til et møde med et varsel, der i almindelighed skal være på mindst 2 uger fra forkyndelsen.

Stk. 2. ---

Stk. 3. ---

Stk. 4. ---

Stk. 4. ---

Stk. 6. ---

18. § 352, stk. 1, 3. pkt., affattes således:

»Fristen regnes fra pålæggets forkyndelse eller afsendelse. Fristen kan efter anmodning forlænges.«

§ 352. Retten kan undlade at indkalde til det i § 351 nævnte møde. Retten pålægger i så fald sagsøgte at indlevere svarskrift til retten inden en frist, der i almindelighed skal være på mindst 2 uger. Fristen, der regnes fra pålæggets forkyndelse, kan efter anmodning forlænges.

Stk. 2. ---

19. I § 354, stk. 5, indsættes som 2. pkt.:

»De i § 219, stk. 4, nævnte domme skal indeholde bemærkning om, at retten har truffet bestemmelse i henhold til § 350, stk. 2.«

§ 354. ---

Stk. 2. ---

Stk. 3. ---

Stk. 4. ---

Stk. 5. Dom efter stk. 3 og 4 kan udfærdiges ved påtegning på stævningen.

Stk. 6. ---

Stk. 7. ---

20. I § 488, stk. 2, indsættes efter 1. pkt.:

»Anmodning vedrørende de i § 219, stk. 4, nævnte domme skal desuden være ledsaget af bevis for, at dommen er forkyndt for skyldneren.«

§ 488. ---

Stk. 2. Ved fremsættelse af anmodning i henhold til § 478, stk. 1, nr. 1-3, skal udskrift af afgørelsen, forliget, bevillingen, statsamtets afgørelse eller den godkendte aftale indleveres til fogedretten. Ved fremsættelse af anmodning i henhold til et af de i § 478, stk. 1, nr. 4-7, nævnte dokumenter skal det originale dokument indleveres, medmindre fogedretten anser det for unødvendigt.

Stk. 3. ---

21. I § 731, stk. 1, indsættes som litra i:

»i) når sager, hvor der er spørgsmål om frihedsstraf,

fremmes i medfør af § 847, stk. 3, nr. 3.«

§ 731. Offentlig forsvarer bliver, for så vidt sigtede ikke selv har valgt en forsvarer, eller den valgte forsvarer udebliver, at beskikke

- a) ---
- b) ---
- c) ---
- d) når tiltale er rejst i sager, der skal behandles under medvirken af domsmænd,
- e) når tiltale er rejst i sager, i hvilke der bliver spørgsmål om anvendelse af højere straf end bøde eller hæfte,
- f) ---
- g) ---
- h) ---

Stk. 2. I det under litra e) nævnte tilfælde og i det i § 925, stk. 3, nævnte tilfælde bliver offentlig forsvarer kun at beskikke, når den sigtede (eller hans værge) begærer det. Herom skal der gives sigtede lejlighed til at udtale sig.

22. § 847 affattes således:

»§ 847. Udebliver tiltalte ved begyndelsen eller i løbet af domsforhandlingen, og kan den pågældende ikke straks bringes til stede, udsættes sagen, medmindre retten beslutter at fremme domsforhandlingen helt eller delvis efter stk. 2 og 3.

Stk. 2. Er tiltalte udeblevet trods lovlig tilsigelse og uden oplyst lovligt forfald, kan retten bestemme, at der skal ske afhøring af vidner og syns- og skønsmand, der er mødt, hvis det findes foreneligt med hensynet til tiltalte, og hvis udsættelse af afhøringen vil være til væsentlig ulempe for de mødte eller medføre væsentlig udsættelse af sagen. Afhøring kan dog kun ske, såfremt tiltaltes forsvarer er mødt.

Stk. 3. En domsforhandling kan fremmes til dom i tiltaltes fravær, hvis retten ikke finder tiltaltes tilstedeværelse nødvendig,

- 1) når tiltalte er undvejet, efter at anklageskriftet er forkyndt for den pågældende,
- 2) når tiltalte, efter at være mødt ved sagens pårøb, har forladt tingstedet uden rettens tilladelse,
- 3) når der under sagen alene er spørgsmål om ubetinget frihedsstraf i 6 måneder eller derunder, konfiskation, rettighedsfrakendelse eller erstatning, og tiltalte har givet samtykke til sagens fremme,
- 4) når der under sagen alene er spørgsmål om ubetinget frihedsstraf i 30 dage eller derun-

der, konfiskation, førerretsfrakendelse eller erstatning, eller

- 5) når forhandlingen skønnes utvivlsomt at ville føre til tiltaltes frifindelse.

Stk. 4. Medmindre tiltalte har samtykket heri, kan domsforhandling alene fremmes i medfør af stk. 3, nr. 4, såfremt tiltalte har været lovligt tilsagt, jf. § 163, og ved tilsigelsen er gjort bekendt med, at udeblivelse uden oplyst lovligt forfald kan bevirke, at tiltalte dømmes i overensstemmelse med den rejste tiltale.«

§ 847. Udebliver tiltalte ved begyndelsen eller i løbet af domsforhandlingen, og kan han ikke straks bringes til stede, udsættes sagen. Er tiltalte udeblevet trods lovlig tilsigelse og uden oplyst lovligt forfald, kan retten dog bestemme, at der skal ske afhøring af vidner og syns- og skønsmand, der er mødt, såfremt det findes foreneligt med hensynet til tiltalte, og såfremt udsættelse af afhøringen vil være til væsentlig ulempe for de mødte eller medføre væsentlig udsættelse af sagen. Afhøring efter 2. punktum kan dog kun ske, såfremt tiltaltes forsvarer er mødt og giver samtykke til afhøringen.

Stk. 2. I efternævnte tilfælde kan en domsforhandling fremmes i tiltaltes fraværelse, såfremt retten ikke finder hans nærværelse nødvendig:

- 1) når han er undvejet, efter at anklageskriftet er ham forkyndt;
- 2) når han, efter at være mødt ved sagens pårøb, har forladt tingstedet uden rettens tilladelse;
- 3) når det skønnes,
 - a) at der ikke vil blive spørgsmål om højere straf end fængsel i 6 måneder, og tiltalte derhos har samtykket i sagens fremme, eller
 - b) at forhandlingen utvivlsomt vil føre til hans frifindelse.

23. I § 932 indsættes efter *stk. 1* som nyt stykke:

»Stk. 2. Forkyndelse efter stk. 1 kan undlades, når der ikke under sagen er spørgsmål om højere straf end bøde. I så fald sendes tilsigelsen til tiltalte med et varsel, der i almindelighed skal være mindst 2 uger fra afsendelsen. En genpart af anklageskriftet vedlægges, hvis genpart skulle være udleveret i tilfælde af forkyndelse.«

Stk. 2 bliver herefter stk. 3.

§ 932. Når anklageskriftet er indleveret, berammer dommeren, for så vidt han ikke finder, at sagen straks må afvises (§ 842), snarest muligt tid og sted for sagens foretagelse og lader tiltalte tilsige med mindst aftens varsel.

Tilsigelsen, der skal forkyndes, skal angive sigtelsens genstand og skal særlig indeholde bemærkning om, at udeblivelse uden oplyst lovligt forfald kan bevirke, at tiltalte dømmes for det ham påsigtede forhold og afskærer sig fra anke, eller efter omstændighederne, at han vil blive anholdt. Er tiltalte ikke i forbindelse med en tilkendegivelse efter § 931 gjort bekendt med tiltalen, skal der ved forkyndelsen af tilsigelsen udleveres ham en genpart af anklageskriftet.

Stk. 2. Hvorvidt vidner også straks skal siges eller andre foranstaltninger til bevisførelse træffes, beror på dommerens bestemmelse. Under tiltaltes møde i retten gives der ham fornøden lejlighed til at opgive de beviser, han på sin side måtte ønske ført.

24. § 962, stk. 3, 2. pkt., og § 966, stk. 1, 3. pkt., ophæves, og i stedet indsættes:

»Ansøgning om anketilladelse skal indgives til Justitsministeriet inden 2 uger efter dommens afsigelse. Hvis det er tiltalte, der vil anke, beregnes fristen efter bestemmelserne i § 963, stk. 3, litra a.«

§ 962. ---

Stk. 2. ---

Stk. 3. Justitsministeren kan tillade anke af domme, der efter stk. 2 ikke kan indbringes for højere ret, såfremt sagen er af principiel karakter eller særlige grunde i øvrigt taler derfor. Ansøgning skal indgives til Justitsministeriet inden 2 uger efter dommens afsigelse eller, hvis det er tiltalte, der vil anke, og tiltalte ikke har været til stede ved dommens afsigelse, efter dens forkyndelse. Justitsministeren kan dog undtagelsesvis meddele tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden ét år efter dommens afsigelse. Under tilsvarende betingelser kan justitsministeren tillade anke af de i stk. 2, 3. pkt. nævnte afgørelser.

Stk. 4. ---

Stk. 5. ---

§ 966. Landsrettens dom i en ankesag kan ikke ankes. Justitsministeren kan dog meddele tilladelse til anke, såfremt sagen er af principiel karakter, eller særlige grunde i øvrigt taler derfor. Ansøgning om anketilladelse skal indgives til Justitsministeriet inden 2 uger efter dommens afsigelse eller, hvis det er tiltalte, der vil anke, og han ikke har været til stede ved dommens afsigelse, efter dens for-

kyndelse. Justitsministeren kan dog undtagelsesvis meddele tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden ét år efter dommens afsigelse.

Stk. 2. ---

Stk. 3. ---

Stk. 4. ---

Stk. 5. ---

25. I § 963, stk. 3, indsættes som litra a:

»a) Fristen for anke regnes fra dommens afsigelse eller, hvis forkyndelse af dommen er påbudt, jf. § 219, stk. 6, fra forkyndelsen. Hvis sagen er afgjort i medfør af § 934, og tiltalte ikke var tilstede eller gjort bekendt med tidspunktet for dommens afsigelse, regnes fristen dog fra den dag, anklagemyndigheden har sendt tiltalte udskrift af dommen.«

Litra a og b bliver herefter litra b og c.

§ 963. ---

Stk. 2. ---

Stk. 3. I øvrigt bliver reglerne i §§ 941-942 og 946-951 i det hele at anvende med de lempelser, som følger af forholdets forskelligheder, samt med følgende nærmere bestemmelser:

- Tiltaltes ankemeddelelse (§ 948, jfr. § 950) kan, når han afgiver den personlig, fremsættes mundtlig til vedkommende retsretsbog, selv om det ikke sker straks ved dommens afsigelse; dommeren bør være ham behjælpelig hermed.
- Hvor justitsministeren i henhold til § 962 har tilstedet anke, må fornøden ankemeddelelse og begrundelse afgives inden 14 dage, efter at tilladelsen er udfærdiget.

26. § 987, stk. 1, 1. og 2. pkt., affattes således:

»Er en udebleven tiltalt blevet domfældt, uden at anke efter reglerne i kapitel 83 kan finde sted, kan domfældte begære sagen genoptaget til ny forhandling, når den pågældende godtgør at have haft lovligt forfald og ved ham utilregnelige omstændigheder har været forhindret fra i tide at anmelde dette, eller at stævningen ikke rettidigt er kommet til domfældtes kundskab. Begæringen må fremsættes over for den ret, som har afsagt dom i sagen, inden sådan frist som bestemt i § 948, jf. § 949 og § 963.«

Tilføjelse til f.t.l. vedr. straffeloven og retsplejeloven

§ 987. Er en udebleven tiltalt blevet domfældt ved landsretten i en nævnings sag uden overensstemmende med § 847, stk. 2, nr. 3, at have samtykket i, at sagen er blevet fremmet i hans fraværelse, eller ved byret, henholdsvis Sø- og Handelsretten, uden at anke overensstemmende med reglerne i kap. 83 står ham åben, kan han begære sagen genoptaget til ny forhandling, når han godtgør, at han har haft lovligt forfald og ved ham utilregnelige omstændigheder har været forhindret fra i tide at anmelde dette, eller at stævningen ikke betimelig er kommet til hans kundskab. Begæringen må fremsættes over for den ret, som har afsagt dom i sagen, inden sådan frist som bestemt i § 948, jfr. § 949. Reglerne i §§ 979, stk. 2, - 982 finder tilsvarende anvendelse. Nægtes genoptagelse, kan spørgsmålet indbringes for den særlige klageret efter reglerne om kære til Højesteret.

Stk. 2. - - -

Stk. 3. Under de i stk. 1, 1. pkt., anførte betingelser kan tiltalte begære genoptagelse af en ankesag, som er afvist på grund af hans udeblivelse. Er en anke afvist i medfør af § 965 c, stk. 3, 2. pkt., kan tiltalte begære genoptagelse, når han godtgør, at det skyldes ham utilregnelige omstændigheder, at anklageskrift eller stævning ikke på sædvanlig måde har kunnet forkyndes for ham. Begæring om genoptagelse må fremsættes over for den ret, der har afvist anken. I øvrigt finder bestemmelserne i stk. 1, 2.-4. pkt., tilsvarende anvendelse.

27. Efter § 1002 indsættes:

»§ 1003. Justitsministeren kan fastsætte bestemmelser om, at politimesterens afgørelse om henstand med eller afdragsvis betaling af bøder, sagsomkostninger og konfiskation ikke kan indbringes for højere administrativ myndighed.«

28. I § 1008 indsættes efter stk. 2 som nyt stykke:

»Stk. 3. Vederlag til forsvarer, der beskikkes efter § 731, stk. 1, litra i, erstattes ikke af den tiltalte.«

Stk. 3-5 bliver herefter til stk. 4-6.

§ 1008. Findes sigtede skyldig, eller kendes han ved dom uberettiget til oprejsning i anledning af strafferetlig forfølgning, er han

pligtig at erstatte det offentlige de nødvendige udgifter, som er medgået til sagens behandling. Justitsministeren kan fastsætte takster til brug ved opgørelsen af det beløb, som sigtede skal betale til dækning af udgifter til sagkyndig bistand ved sagens behandling.

Stk. 2. Har undersøgelsen været rettet på en anden forbrydelse end den eller på andre forbrydelser foruden den, for hvilken tiltalte dømmes, er han ikke pligtig til at erstatte de derved foranledigede yderligere omkostninger (jf. dog § 1010); kan en sondring ikke ske, bestemmer retten, om og hvor stort et afdrag der bør gøres.

Stk. 3. Udgifter, der er foranledigede ved anke, kære eller begæring om en genoptagelse, bliver ikkun da at udrede af tiltalte, når disse skridt enten har ført til et for ham ugunstigere udfald eller er iværksat af ham selv og ikke har ført til forandring til hans fordel. Er anke rejst eller genoptagelse begæret af nogen af de i § 941, stk. 1, 3. pkt., nævnte personer, er den pågældende under tilsvarende betingelser pligtig at erstatte de derved forvoldte udgifter.

Stk. 4. Omkostninger, som er forårsagede ved andres fejl eller forsømmelser, bør ikke falde domfældte til last. Retten kan også i dommen begrænse omkostningsansvaret, når den finder, at dette ellers ville komme til at stå i åbenbart misforhold til domfældtes skyld og vilkår.

Stk. 5. Rejsegodtgørelser og dagpenge til landsrettens personale i anledning af rettens møder uden for dens hovedsæde, rejsegodtgørelser og dagpenge til nævninger og domsmænd, rejsegodtgørelser og dagpenge til statsadvokaten, som foranlediges ved, at denne har embedskontor på et andet sted end det, hvor retten holdes, falder ikke domfældte til last.

29. § 1013, stk. 3, affattes således:

»Stk. 3. Omkostninger, som det er pålagt at erstatte, kan inddrives efter de i bogen om den borgerlige retspleje foreskrevne regler eller ved tilbageholdelse i indtægter efter de regler, der gælder for bøder, jf. straffelovens § 52.«

§ 1013. - - -

Stk. 3. Omkostninger, som det er pålagt at erstatte, inddrives efter de i bogen om den borgerlige retspleje foreskrevne regler.

30. § 1018 e, stk. 1, 3. pkt., affattes således:

»Har tiltalte ikke været til stede ved dommens afsigelse, beregnes fristen efter bestemmelserne i § 963, stk. 3, litra a.«

§ 1018 e. Krav om erstatning i medfør af §§ 1018 a-d skal fremsættes over for anklagemyndigheden. Krav fra en person, der har været sigtet, skal fremsættes inden to mæne-

der efter meddelelse til sigtede om strafforfølgningens ophør eller efter afsigelse af en endelig dom. Har tiltalte ikke været til stede ved dommens afsigelse, regnes fristen fra den dag, da udskrift af dommen er forkyndt. Krav fra andre skal fremsættes inden to måneder efter, at indgrebet er ophørt.

Stk. 2. — —